Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана. | № 74 (18397). | 1990 оной мартын 30, пятница | Сэн 3 мүн.

СССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси

НЭГЭДЭЛЭЭ БАТАДХАН БЭХИЖҮҮЛХЭ

Ороной правительстватай парламентын харилсаанһаа манай обществые шэнэдхэлгын ябаса гол түлэб дулдыдаха юм. Һүүлэй үедэ иимэ харилсаан, сэхыень хэлэхэдэ, тиимэшье һайн байгаагүй. Хубилган шэнэдхэлгын замаар урагшаа шууд сэхээр дабшахын тула хуули гаргалгын ба гүйсэдхэлгын засагай хүсэлэл оролдолгонуудые нэгэдүүлхэ, тодорхой зорилгонуудые шиидхэлгэдэ тэдэнэй үг зорилгонуудые хамжуулха хэрэгтэй.

Эгээл тиимэһээ депутадуудай асуудалнуудта правительствын гэшүүдэй таһалгаряагүй харюунуудые үгэхэ гээшэ СССР-эй Верховно Соведэй хүдэлмэриин шэнэ түхэл шэнжэ шухала удха шанартай болоно. Һара бүхэнэй һүүлшын дүрбэн гарагта депутадуудай асуудалнуудта харюунууд үгтэхэ. Иимэ хөөрэлдөөн мартын 28-да палатануудай хамтын заседани дээрэ түрүүшынхеэ үнгэргэгдөө. Правительствын 28 түлөөлэгшэд хуули гаргагшадта мэдээсэхээр бэлэн байна гэжэ түрүүлэгшээр һууһан **А. И. Лукьянов** соносхобо.

Тон олон асуудалнууд табигдаа. Тэдэнэй түд бүхэниинь шухала удха шанартай. Тиимэһээ багахан тоосоон соогоо үгэ буляалдаата бүхы хөөрэлдөөн тухай хэлэхэ гээшэ хүшэр хүндэ байна. Эгээл тиимэһээ тон орёо шухала асуудалнуудые абабабди.

Ороноо эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангалга хэзээ һайжаруулагдаха гээшэб?— гэһэн асуудал маанадые бултыемнай һонирхуулна. Депутадууд **А. Ф. Вепрев, В. Н. Степанов, В. И. Матвиенко, Н. И. Гуцкалов** болон бусадай асуудалнууд иимэрхүү удхатай байгаа. Орон доторхи оршон байдал орёо бэрхэшээлтэй байна. Хүн бүхэнэй хүртэсэдэ эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилгын ургалтын эршэ дэлисэ доошолно, хүдөөдэ ажаһуудаг хүн зон улам олоороо город руу нүүжэ ерэнэ. Али бүхы продукцяар хангалгын гурим һуларуулагдана. Хэрбээ Росси болон Молдавиин мал ажалай гол продуктнуудые ниитэ союзна жасада эльгээхэ ёһо гуримаа баримталан сахяа гээшэ һаань, бусад зарим республиканууд тэрэниие сахинагүй. Хүүгэдэй эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилгын хангалтагүй удаанаар ехэдхэгдэжэ байһан ушар правительствын һанаае илангаяа ехээр зобооно.

А. А. Собчак: Саашадаа бидэнэй бусад министрнүүдэй хөөрөөнүүдые, элидхэлнүүдые шагнаха байһан дээрэһээ хүдэлмэриин гурим тухай хэлэхэ хүсэлэнтэйб. Иимэрхүү элидхэлнүүд маанадта хэрэггүй гэжэ һананаб. Ямар нэгэн программа дүүргэгдэнэгүй, энэ тэрэ юумэн хэгдээгүй гэжэ элидхэхэ гэбэл, энэ талаар тодорхой гэмтэдые нэрлэхэ, ямар хэмжээнүүд абтажа байнаб, хэн гэмтэйб гэжэ харуулха хэрэгтэй. Юрэнхы хөөрэлдөөн маанадта хэрэггүй. **(Альга ташалга).**

А. А. Лукьянов: Һайн гээшэ. Би үгэ үгэхэмни...

В. А. Челышев: Ушөө иимэ асуудал гарана. Бидэ Чернобыльскын АЭС-эй аюулай болоһон газарһаа мэнэ һаяхан бусажа ерээбди. Хэмһээ ехэ радиацитай мяхан болон бусад юумэн эндэһээ ороной бусад нютагуудта эльгээгдэнэ гэжэ нютагай бүхы засагаархид хэлэнэ. Иимэ юумэн эльгээгдэнэгүй гэһэн танай харюу тодо зүб гээшэ гү? Бидэ энээниие мэдэжэ абахые хүсэнэбди.

В. В. Никитин: Намда ондоо мэдээсэл үгы... (Чернобылиин зоноһоо мяха ондоо тээшэнь эльгээжэ байһан тухай асуудалда В. В. Никитин урда тээнь харюу үгэхэдөө, энэ ушар баримтые буруушаагаагүй һэн).

«АНТ» тушаа асуудалнууд олоор табигдаба. Юун болобо гээшэб? Саашадаа юун болохоб? Хэн гэм зэмэтэйб? Танкнууд хайшань эльгээгдэһэн байгааб? Саашадаа иимэ юумэ яажа сараха гээшэб?— гэхэ мэтын олон тоото асуудалнуудта Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо **И. С. Белоусов** гол түлэб харюусаха ушартай болобо. Хэблэлдэ яһала үргэнөөр бэшэгдэһэн энэ ушар тухай хөөрэлдөөгөө энээгээр дүүргэжэ болохогүй гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлээ. Иимэ һанамжыень буруушааха хүн олдобогүй. Ороной хуули ёһонуудые сахин хамгаалдаг органуудай эхилһэн мүрдэлгын үрэ дүнгүүдээр правительствын сэдьхэлээ ханаха хараа бодолгүй байһандань, депутадууд һэжэглэбэгүй.

«АНТ» тухай хэрэгые зорюута мүрдэн шэнжэлжэ байһан комисси хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр гэжэ уласхоорондын хэрэгүүдэй талаар парламентын комитедэй түрүүлэгшэ **А. С. Дзасохов** тэмдэглэбэ.

И. С. Белоусовта зорюулагдаһан бусад асуудалнуудаар гүнзэгы удхатай харюунуудые үгэхыень депутадууд баадхаһан байгаа.

Нэгэ дахин хэрэглэгдэхэ шприцүүдые гаргажа эхилхэ талаар найдуулганууд парламентаринарай һанаагаа зобожо байһые болюулжа шадабагүй. Депутат **Е. М. Пирязева** энэ асуудалаар һанамжануудаа хэлээ.

Мылэ болон порошоог элбэг болохо гээшэ гү?— гэһэн асуудалда СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо **А. П. Бирюковагай** үгэһэн харюу суглараашадай һанаае тэгшэлбэ.

Асуудалнуудта харюу үгэлгэ тиимэшье һайнаар үнгэрбэгүй гэжэ депутат **А. К. Орлов** үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүдые сэгнэхэдээ тэмдэглээ.

Энээгээр палатануудай хамтын заседани дүүрэбэ.

Союзай Совет хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ. Е. М. Примаков Президентын Соведэй гэшүүнээр томилогдоһон дээрэһээ СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшын уялгануудһаа тэрэниие сүлөөлхэ гүйлтатайгаар хандаба гэжэ түрүүлэгшээр һууһан А. И. Лукьянов мэдээсээ. Палатын хүтэлбэрилэгшын тушаалда ехэ хүдэлмэри ябуулһанайнь түлөө Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ Евгений Максимовичта баяр баясхалан хүргэбэ.

Союзай Соведэй Түрүүлэгшые һунгаха тухай асуудал удаадахи гарагай хоёрто зүбшэн хэлсэгдэхэ юм.

Национальностьнуудай Соведтэ депутадууд «Онсо байдал тушаа хуулиин гурим тухай» Хуулиин проектые зүбшэн хэлсэжэ захалба.

Верховно Соведэй хүдэлмэри энэ долоон хоногой үлэһэн үдэрнүүдтэ комитедүүдтэ, комиссинуудта үнгэрхэ юм.

(ТАСС).

ЭГЭЭЛ ХҮШЭР ҮЕНЬ ЕРЭНХЭЙ

Хүдөө ажахын шэнжэлгэ

Буряадай агропромышленна союзай мэргэжэлтэдэй суглуулжа согсолһон тоо, мэдээнүүдые шэнжэлэн харахада, байгша оной мартын 20-ной байдалаар республикымнай ажахынуудта бүхыдөө 486 484 эхэ хонин хурьгалжа, 483 738 хурьган абтаа юм. Тэрэ тоодо 4559 эхир хурьган, 4579 үхэһэн, мүн 4442 хурьган аборт хэгдэжэ абтаһан байна.

Ажахынгаа гол һалбаринуудай нэгэн болохо хони үсхэбэрилгэеэ хүгжөөжэ, ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхэ зорилго хараалһан республикымнай хонишод хурьга абажа түлжүүлхэ түрүүшынгээ харюусалгата хаһые юрэнхы дээрээ бараг һайнаар үнгэргэжэ байна гэхын аргагүй. Илангаяа абтаһан хурьгадай гарза хоролто нёдондоной энэ үеынхиһөө зарим тэды дээшэлээ.

Һүүлэй дүнгөөр Баргажанай, Яруунын, Загарайн, Захааминай, Ивалгын, Мухар-Шэбэрэй, Тарбагатайн районуудай ажахынуудта хонидынь хурьгалжа, дүүрэнтэжэ байна. Нажар, намарай сагта һурэг хонидоо нотоо элбэгтэй бэлшээридэ, зепенко, таряанай үлөөдэһэн дээрэ һайнаар харууһалжа хүсэд таргалуулаад, искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэреэ богони болзорто шанартайгаар үнгэргэһэн ажахынуудай хонишод мүнөө амжалтатай гэхэ гү, али түл абалгаяа болзорһоо үлүү унжагайруулангүй дүүргээд байна.

Тиин гэһээ Хориин, Сэлэнгын, Хяагтын, Бэшүүрэй районой ажахынуудта хонидой түл абаха хүдэлмэри удааржа унжагайршоо. Эндэ Зэдын районые унжагайраа гэхын аргагүй. Хони олоор үсхэбэрилдэг дурсагдагша райондо хурьга абаха хаһань оройтон эхилдэг гээшэ. Гэбэшье дурсагдагша районой хонишод байгша ондо хонидоо олоор эхирлүүлжэ байна гэхэ гү, али бүхыдөө 1279 эхир хурьгад бүрин бүтэнөөр түлжүүлэгдэнэ. Эндэ хурьгадай гарза хоролто эрид доошолуулагдаа. Хэрбээ 1989 ондо 101 хурьган гарзалһан байбал, байгша оной мартын 20-ной байдалаар 24 хурьган хороһон байна.

Хурьгадай гарза хоролто Загарайн, Захааминай, Хэжэнгын, Хурамхаанай, райондо үсөөрүүлэгдэ. Тиин гэһээ Баргажанай, Бэшүүрэй, Яруунын, Сэлэнгын, Хориин районой ажахынуудта хурьгад олоор гарзалжа байна. Тодорхойлбол, Хориин районой ажахынуудта нёдондоной энэ үедэ бүхыдөө 132 хурьган үхэһэн һаань, мүнөө 410 хурьган гарзаланхай. Мүн Сэлэнгын райондо 658, Хяагтын райондо 556, Яруунын райондо 205 хурьган гарза хоролтодо ороо.

Хурьгалха хонидоо муу шанартай тэжээлээр хооллуулжа гү, али уйтан, хабшуу үүдэтэй хашаа, хорёо соо байлгажа, хээли соохи түлыень гэмтээхэ ушар олон үзэгдэнэ. Ушарынь хадаа, мүнөө республикымнай районуудай колхоз, совхозуудта үхэһэн хурьган олоор гарана. Тиихэдэ аборт хэгдэжэ абтаһан хурьгадай тоо үсөөн бэшэ байха юм.

Юрэнхы дээрээ республикымнай хонишод нёдондоной энэ үеынхиһөө үсөөн хурьга абаад байна. Гэбэшье мүнөө абтаад байһан хурьгадаа бүрин бүтэнөөр түлжүүлхэ гээшэ юунһээшье харюусалгатай хүдэлмэри мүн. Ушарынь хадаа, хабарай эдэ үдэрнүүдтэ отара бүхэндэ үбһэ тэжээл хомордожо, эртүүр хурьгалһан һурэг хонид бэлшээриин хагданда адуулагдадаг болоо. Тэдэ хагда зулгааһан эхэ хонидой дэлэндэ хурьгадаа садхааха һүн хаанаһаа байха бэлэй. Иигээд лэ абтаһан хурьгадынь эхынгээ һүндэ садахаяа болиходоо ногооной бултайтар шанартай һайн тэжээлээр хангагдаха зэргэтэй аэб даа. Тэдэ отара бүхэндэ хурьгадаа садхааха һайхан үбһэн, ногооной гурил, талха таряанай зүйл, обёосой кисель байха гү? Олон бригадануудта үгы ёһотой. Тиимэһээ мүнөөдэрэйнгөө байдалһаа тодорхой тобшолол хэжэ, али бүхы элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудаа дары усадхаха гээшэ хонишодой, ажахынуудай зооветеринарна мэргэжэлтэдэй гол зорилго болоно.

Буряадай агропромсоюзай үгэһэн мэдээнэй ёһоор республикымнай ажахынуудта үшөө 43 мянган эхэ хонин хурьгалхаар хүлеэгдэнэ. Тиин эдэ үдэрнүүдтэ хонидой түл абалгаяа эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ, гараһыень гарза хоролтогүй түлжүүлжэ, ногоон дээрэнь гаргаха гээшэ хонишодой эгээл хүндэ хүшэр, харюусалгатай үе мүн.

М. С. ГОРБАЧЕВ М. ТЭТЧЕРТЭЙ ТЕЛЕФОНООР ХӨӨРЭЛДЭБЭ

Великобританиин Премьер-Министр Маргарет Тэтчер мартын 28-да М. С. Горбачевто телефоноор хонходожо, СССР-эй Президентын тушаалда һунгагдаһаарнь амаршалаад, совет хубилган шэнэдхэлгэһээ уламжалан, дэлхэй дээрэ боложо байһан гүнзэгы ехэ хубилалтануудые ямараар сэгнэжэ байһанаа баталба.

Һанамжануудаа хэлсэлгэ урдынхидал мэтэ үгэеэ ойлголсолгын, этигэл найдалай оршон байдалда үнгэрөө. Великобританиин долоон хоногой энэ зун Советскэ Союзда үнгэргэгдэхэ үедэ дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй болохоёо байгаа уулзалга шухала удха шанартай байха юм гэжэ тэмдэглэгдээ. Хоёр талын харилсаанай, дэлхэйн политикын, илангаяа тэрэнэй Европодохи шэглэлэй асуудалнууд зүблэхэ зүйлдэ табигдаха байна. Германиие нэгэдүүлгын темэ зүбшэн хэлсэгдээ.

СССР-эй Конституциие хазагайруулһанһаа уламжалан, Литвагай ССР-тэхи үйлэ хэрэгүүд хүгжэһэн байна гэжэ М. С. Горбачев М. Тэтчерэй асуудалда харюусахадаа мэдүүлбэ.

Уласхоорондын политикын гол шухала асуудалнуудаар нэгэ нэгэндээ мэдээсэжэ байхые үгэеэ ойлголсобод.

(ТАСС).

НИИСЛЭЛ ХОТЫН СТАТУС ТУХАЙ

«Москва хотын статус тухай» СССР-эй Хуулиин проект зохёогдобо. КПСС-эй МГК-гай болон Москвагай городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй үүсхэлээр бэлдэгдэһэн документ ниислэл хотын экономическа дулдыданги бэшэ байдал хангахые, хүтэлбэрилгын зургаануудта, предприятинуудтай тэрэнэй юридическэ харилсаа тодорхойлхые, городской болон районно Соведүүдэй эрхэ түлөөлэлгэнүүдые эрид дээшэлүүлхые хараална.

— Моссовет городой ёһотойл эзэн болохо, социально-экономическа хүгжэлтын зорилгонуудые, хараалһан түсэбүүдээ бэелүүлхэ харгы замуудые бэеэ даагаад шэлэхэ ёһотой,— гэжэ Москвагай городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ В. Т. Сайкин хэлэнэ.—

(ТАСС).

Үдэр бүхэнөө — үндэр ургасада

ТАРИЛГАДА БЭЛЭН

— Манай совхоз хүдөө ажахын техникэ хадагалха талаар республика соогоо ходол түрүү һууринда ябадаг юм. 1988 ондо түрүүшын һуури эзэлээ һэн. Харин 1989 оной дүнгөөр баһал түрүү һууринуудай нэгые эзэлбэ гээд дуулдаа бэлэй. Хүсэд мэдэнэгүйб, хоёрдохи гэлсээ һэн хаш. Механизаторнууднай ургаса хуряаһанай удаа ехэл оролдожо, бүхы техникээ хадагалдаг. Эндэ тэндэ эбдэрээд, орхигдошоһон техникэ харахагүйт,— гээд совхозой партбюрогой секретарь Баир Юможанович Базаров хэлэбэ.

Хүдөө ажахын бүхы техникэ хадагалдаг газар ошожо харабабди. Үнэхөөрөөшье, эндэ бүхы юумэнь эмхи гуримтай, эзэтэй юм байна гээд абаһаар ойлгохоор. Комбайнууд тусхай һарабша доро табигданхай. Мөөрнүүдыень сагаан шэрээр шэрдэгдэнхэй. Жаткануудыньшье баһал тусхай модон дээрэ дулдыдлгэгдэжэ табяатай. Саашань харахада, сеялкэнүүд жэрылдэнэ, тээ саанахана плугууд, борнойнууд баһал аятайгаар табяатай. Ханын захаар силостэ ородог ургамал хуряаха түхеэрэлгэнүүд жэрылдэнэ.

— Бидэ мүнөө сеялкэнүүдые, культиваторнуудые, борнойнуудые заһабарилжа дүүргээбди. Мүнөө плугуудые заһабарилжа байнабди. Мүн хүрьһэ элдүүрилхэ техникэмнай баһал бэлэн болгогдонхой— гээд совхозой машинануудые хадагалха талмайе даагша Цыден Цыренов хэлэбэ.

Саашань зугаалсажа ойлгоходом, эндэ бригадна подрядай аргаар хүдэлдэг звено бүхы эндэхи юумэ хэдэг байба. Эндэмнай түхэреэн жэл соо заһабарилгын хүдэлмэри хэгдэнэ.

— Ажалнай барагдадаггүй. Энэ тарилгын техникэ бэлдэһэнэй удаа үбһэ, силосэй ургамал, таряа хуряаха техникэ гэжэ байха. Звеногой гэшүүд хэһэн ажалаараа мүнгэеэ абадаг юм. Совхозоймнай бүхы һалбари чековэ гуримда сронхой даа. Өөһэд хоорондоо энээгээр тоосодог гээшэбди. Гадна нютагай хүн зондо элдэб юумэ гагнаха, жэжэ-божо юумэ хэхэ хүдэлмэри хэдэгбди. Тэдэнэр совхозой кассада мүнгэ түлөөд, бидэндэ ерэдэг юм. Хүдөөгэй зондо заһуулха, хэхэ юумэн олон байдаг ха юм даа,— гээд Цыренов хөөрэлдөөгөө үргэлжэлүүлбэ.

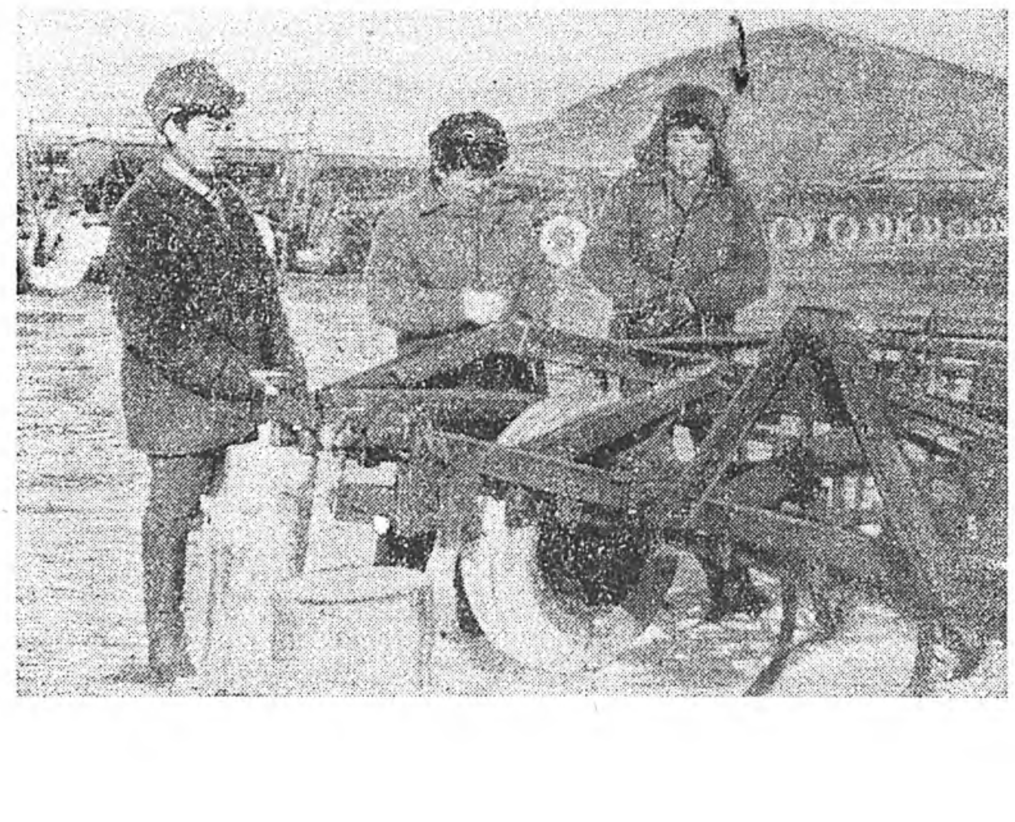
Звеногой гэшүүд булта һайн мэргэжэлтэд юм. Түмэршэ дархан элэктро-гагнуурша н, слесарьнууд бии. Эдэ бүхы техникэ заһабарилхаһаа гадна тус звеногойхид шэнэ ерэһэн техникэ хабсаргадаг, хүдэлмэридэ бэлэн болгодог байна.

— Хэһэн ажалаараа салингаа абадаг хадаа шадаал һаа ехэ юумэ хэхые оролдодог гээшэ аабзабди. Мүнөө гол ажалайнгаа хажуугаар хонишодой бригадада үбэлдөө хонидоо, хурьгадаа үһалха тэбшэнүүдые хуушан түмэр соргонуудые отолжо хээд, нэгыень 8 түхэригөөр худалданабди. Тиихэдэ нютагайнгаа зоной эрилтэнүүдые хангажа, олзо олоно гээшэ бэзэбди,— гэжэ электро-гагнуурша н Тимур Ешеевич Раднаев мэдүүлбэ.

Иигээд совхозой тусхай комисси тэдэнэй бэлдэһэн хабарай тарилгада хабаадаха техникэ шалгаха юм. Заһабарилагшадай ажал жэлһээ жэлдэ үндэр сэгнэлтэдэ хүртэдэг. Элдэб запас частьнуудай дутал даашье һаань, өөһэдөө заримыень хэдэг, хуушан детальнуудые һэльбэн тааруулжа табидаг. Юрэдөөл, Бэшүүрэй совхозойхид хабарайнгаа тарилгада бэлэн гэхэдэ, алдуу болохогүй.

М. САНДАНОВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) **Д. Б. Дондубон, Т. Е. Раднаев, П. М. Шагдаров** гэгшэд хүдэлмэри дээрээ;

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

У К А З

РСФСР-эй АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ НЭГЭДЭХИ СЪЕЗДЫЕ ЗАРЛАХА ТУХАЙ

«РСФСР-эй Конституцида (Үндэһэн Хуулида) хубилалтанууд ба нэмэлтэнүүдые оруулха тухай» РСФСР-эй Хуулиие хүсэндэнь оруулха гурим тухай» РСФСР-эй Верховно Соведэй 1989 оной октябриин 27-ной тогтоолтой зохилдуулан, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум **иигэжэ тогтообо:**

РСФСР-эй Арадай депутадуудай нэгэдэхи съездые 1990 оной майн 16-да Москва хотодо зарлаха.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Түрүүлэгшэ В. ВОРОТНИКОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй
Секретарь С. ЧИСТОПЛЯСОВ.

Москва, 1990 оной мартын 28.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ЗАСЕДАНИ

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседани мартын 28-да боложо, РСФСР-эй арадай депутадуудай, Россин Федерациин арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй һунгалтын дүнгүүд зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Россин Федераци дотор һунгуулиин кампани юрэнхыдөө үнэн сэхэ, олондо мэдээсэлгын оршон байдалда үнгэрбэ гэжэ тэмдэглэгдэнэ. Хэдэн кандидатурын үндэһэ һуури дээрэ дуугаа үгэлгые үнгэргэхэ эрхэ байдал байгуулагдаһан байгаа.

Һунгалтын хоёр шатын ашаар РСФСР-эй 1026 арадай депутат гэхэ гү, али 96 процент, автономито республикануудай 2530 арадай депутат гэхэ гү, али 88,4 процент, депутадуудай бүхы шатын нютагай Соведүүдэй 702.268 депутат гэхэ гү, али депутадуудай мандадуудай ниитэ тоогой 89,8 процентнь һунгагдаа.

Гэхэтэй хамта һунгуулиин кампаниин үедэ зарим нютагуудта совет зургаанууд, һунгуулиин комиссинууд алдуунуудые гаргаһан байха юм. Эдэ дутуу дунданууд гол түлэб һунгалта тухай Хуулинуудай зарим статьянуудай нарижуулагдаагүй байһанһаа үндэһэтэй. РСФСР-эй арадай депутадуудай шэнэ бүридэл һунгуулиин кампаниин дүй дүршэлые согсолжо, хүсэндөө байһан Хуулинуудта заһабаринуудые оруулха юм.

Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар зохихо тогтоол баталагдан абтаа.

РСФСР-эй Арадай депутадуудай нэгэдэхи съездые зарлаха тухай асуудал Президиумэй заседани дээрэ хаража үзэгдэбэ.

РСФСР-эй Арадай депутадуудай нэгэдэхи съездэдэ бэлэдхэлэй ямараар хэгдэжэ байһан тухай асуудал мүн лэ хэлсэгдээ.

Республикын гүрэнэй ажабайдалай бусад зарим асуудалнууд зүбшэгдэбэ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ В. М. Воротников заседаниие хүтэлөө.

(ТАСС).

КПСС-эй областной комитедэй табадахи пленум

В. Б. БАЗАРОВАЙ ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

(Түгэсхэл. Эхиниинь мартын 29-нэй номерто).

С. Г. ШАПХАЕВ, СССР-эй арадай депутат, Улаан-Үдын һунгагшадай клубай түрүүлэгшэ:

Клубай гурбан гэшүүдые иишэ оруулхын түлөө дуугаа үгэһэн обкомой гэшүүдтэ баяр хүргэнэб. Олон партитай системэдэ орожо байһан үедэ энэ ушар ниитын хүдэлөөнүүд тээшэ эрьеһэн ябадалые гэршэлнэ гэхэ байнаб. Партиин областной комитедэй болон город соо бии болоһон ниитын эмхидэлнүүдэй хоорондын харилсаанууд тухай тобшоор тогтохо хүсэлэнтэйб.

Партиин областной комитедтэй эдэ эмхидэлнүүдэй харилсаанууд жэгдэ бэшэ байгаа юм. 1988 ондо арадай фронт байгуулха үүсхэгшэдэй бүлэг, «Гэсэр», «Мемориал», Байгалай жаса мэтын эмхидхэлнүүд бии болоо һэн. Жэгдэ бэшэ шанарынь гэбэл, нэгэ гараараа бидэниие харилсаа холбоондо урялха юм, нүгөө гараараа бидэниие газаашалха, харшалха юм. Иимэ жэшээнүүд.

Городской партконференци дээрэ нүхэр Беляков дурсагдаһан үүсхэлшэдэй бүлэг хадаа хоёр округуудые республикын бүридэлдэ абаха гэхэ гү, али Буряадай АССР-эй хилые хубилгаха гэһэн нюуса түсэб бэлдэнэ гэжэ хэлээ һэн. Үндэһэгүйгөөр хэлэгдээ. Юундэб гэхэдэ, үүсхэлшэдэй бүлэгэй бүридэл интернациональна байгаа ха юм. Бидэ ехэ гайхаабди. Теэд хэлэһэнэйнь удаа зааһан энэ асуудалыень бидэ олониитын хабаадалгатайгаар, нюуса бэшээр зүбшэн хэлсээбди.

Бэшүүрэй соёлой байшанда болоһон уулзалгын үедэ нүхэр Булдаевһаа һунгагшадай клубта ямараар хандадагбта гэжэ асуугаа һэн. Буруушаадагби гэжэ харюусахадань, юундэ гэжэ һураба. Энэ клуб Советүүдэй талмай дээрэһээ Ленинэй хүшөө зайлуулха хүсэлэнтэй гэжэ тэрэ мэдүүлһэн байгаа. Энэ мэдүүлгые хардаһан ябадал гэхэһээ ондоогоор нэрлэхын аргагүй.

Гурбадахи жэшээ, нүхэр Помулев, обкомой үзэл сурталай таһагай секторые даагша, В. Иванов гэжэ гараа табяад, «Правда Бурятии» газетэдэ Петр Шаблиные хардаһан байна. Сүүдтэ хандажа, энээнэй түлөө хүлисэл, газетээр дамжуулан, эрихыень гуйгаа һэмди. Гэбэшье фамилияа тэрэ нэрлээгүй. Һунгалтын һүүлээр нүхэр Шагдуров нам тухай типографида муу муухайгаар дурдаһан байна.

Эдэ жэшээнүүд КПСС-эй обкомой бюродо тогтоһон һэшхэл бодолой эрхэ байдалые харуулна. Үйлэ хэрэгүүдэй хүгжэлтэдэ мүнөөнэй бюро бүтэмжэгүй, улам дэбэргэһэн нүлөө үзүүлнэ. Митинг абаад үзэгты, али мүнөөдэрэй пленумдэ бэлэдхэл. Ветерануудай бэшэг пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ гэжэ бухы город мэдээ ха юм. Теэд бухы бэлэдхэлынь нюусаар хэгдээ. Хэншье, юушье мүртэй мэдээгүй. Тэрэл нүхэр Шагдуровтаа хонходобоб. 30-да болохо гэбэ, нүгөөдүүлынь 23-да гэбэ. Энэ пленумые бүгэдэндэ элитээр бэлэдэжэ болохогүй байгаа юм гү? Томоотой түбшэнөөр ниитын эмхидхэлнүүдэй, БНЦ-гэй түлөөлэгшэдые уриха. Үсэгэлдэр хахад үдэр соо эндэ ерэхэ хүнүүдые бюро һагшаа, шүүгээ. Нюдэ бүрлүүлһэн ябадал, ёһотойл зүжэг болоо байна.

Юундэ хүнүүд митингдэ ошоноб? Ушарынь гэбэл, партиина хүдэлмэрилэгшэдтэй сэхэ хөөрэлдэжэ, һанамжаяа элирхэйлхэ аргагүйдэнэ ха юм.

Обкомой мүнөөнэй бюро XXVIII съездэ делегадуудые демократическа гуримаар һунгалта бэлдэжэ шадахагүй. Тиин Буряадай партиина организаци XXVIII съездын шиидхэбэринүүдтэ зохихо хубитаяа оруулха аргагүйдэхэнь. Дахин лэ гээгдэшоод, XXVIII съездын шиидхэбэринүүдые хүлеэнхэй һуугаад, һүүлээрнь хубилган шэнэдхэлгэеэ бэелүүлхэбди. Кадрнуудые номенклатурын гуримаар шэлэлгые дороһоо эбдэхэ хэрэгтэй. Тиимэһээл саг зуурын комитедые байгуулһанай ашаар партийна эхин организацинуудһаа номенклатурын бүтүү үүдэ соо үлтиреегүй шэнэ хүсэнүүдые областной комитедтэ элсүүлжэ болохо байгаа.

А. П. ЦЫМБАЛЮК, партиин Ивалгын райкомой нэгэдэхи секретарь:

Партиин райкомой секретарь, коммунист намда партиин обкомой бюродо, тэрэ тоодо нэгэдэхи секретарьда хэлэхэ юумэн, асууха асуудал олон бии. Юуб гэхэдэ, нүхэр Беляков болон Нимаевада шанга добтолго хэгдээ ха юм. Манай орон доторхи ниитэ политическэ онсо орёо эрхэ байдалда шэхэ дүлии һуухын аргагүй. Экономическа онсо орёо асуудалнуудай зүбөөр шиидхэгдээгүй, мүн худалдаа наймаанда эд бараанай хомор болоһон дээрэһээ байдалнай улам хүшэр болоно. Тиимэһээ энэ асуудалда гол анхаралаа хандуулха ёһотойбди.

Хоёрдохи асуудал. Эндэ би фамилииень хэлэхэгүйб, үһөөгөө абаһандал болохо, зарим хүнүүдые голхороохогүйн тула маанадай мүнөө хэлсэжэ байһан асуудалые урдандаа хаража үзэдэггүй байгаа. Мүнөө үедэ гэм зэмэтэй хүтэлбэрилэгшэдэй тушаалһаа буулгагдахадань тэрэ дороо олондо мэдээсэжэ байха гээшэ шухала боложо байна. Теэд бидэ энэ арга хэрэглэхэһээ юундэ айнабибди?

Үнгэрһэн үе соо аха дүү ород буряад арадуудай шадабари хүсэеэ элсүүлжэ хэһэн бухы хүдэлмэриие анхарангүй байхын аргагүй. Эдэнэр нилээд орёо байдалда республикынгаа һалбаринуудые хүгжөөхын түлөө горитойхон оролдолго гаргаа.

Саашань, нүхэд, Беляков, Нимаева тухай хэдэн үгэ хэлэһүү. Дутагдалнууд бии. Жэшээлбэл, Анатолий Михайлович хэмһээ хэтэрмэ зөөлэн сэдьхэлтэй, сэхэ сэбэр һанаатай, тиимэл хадаа шүүмжэлүүлнэ. Хэрбээ эрид шанга, хатуу хуулитай байгаа һаа, иимэ юумэн болохогүй һэн. Минии һанахада, энэ нүхэрнай алдуу гаргаагүй.

Лидия Чимитовна тухай хэлэбэл, мүнөө үедэ үзэл сурталай хүдэлмэриин талаар олон дутагдал бии. Эндэ гансашье Нимаева зэмэтэй бэшэ. Эхинһээнь хэлэбэл, партиин ЦК-һаа, илангаяа, нүхэд Медведев, Яковлев гэгшэдһээ энээн тухай асуухаар. Дэб дээрэ үзэл сурталай хүдэлмэриин талаар манда партиин ЦК-һаа нэгэшье заабари, захиралта, дурадхал, зүбшөөлнүүд үгтэнэгүй. Тиимэһээ партиин үзэл сурталай хүдэлмэридэ ажаллаха гээшэ аргагүй байгаа.

Нүхэр Нимаевые заримдаа үлүү эрилтэ табидаг гэжэ байна гэдэг болоо. Тэрэ харыт даа, изгэниие эрилтэ табягүйдөө муу, нүгөөдэнь шанга эрилтэ табиһандаа муу болоно. Мүнөө үедэ ниитын политическэ байдалай орёо түгшүүрилтэй байһан сагта үзэл сурталай талаар секретарьта олон асуудал табигдана. Энээниие шиидхэхын түлөө горитойхон оролдолго гаргахань ааб даа.

Мүнөөдэрэй пленум дээрэ һаала аша туһатай хөөрэлдөөн болобо. Бидэ эндэһээ зүб тобшолол хэхэ ёһотойбди. Нэн түрүүлэн бэе бэеэ хүндэлхэ һуралсал хэрэгтэй.

В. И. КАНИБОЛОЦКИЙ, Улаан-Үдын мяханай комбинадай директор:

— Мүнөөдэр үгэ хэлэнгүй байхын аргагүй байбаб. Хэрбээ эндэ үгэ хэлээгүй һаа, нүхэдтөө урбалта хэлэнэб гэжэ өөрыгөө һанаха һэм. [illegible] гохын түлөө һайнаар, бүтээсэтэйгээр ажаллая. Хэрбээ энэ бэшэг зүбшэн хэлсэжэ һуухадамнай элдэб эд бараан элбэгжэжэ, хүнүүдэй һуудал байдал һайжарха бэшэл.

Партиин обкомой тушаалһаа бууха тухай. Хэрбээ энээнэй бэелүүлэгдээ һаа, үглөөдэртөө бухы юумэн һайн болохогүй.

Коммунистнуудһаа шанга эрилтэ табиха саг тулаа. Энэл дутагдалһаа боложо бухы зорилгомнай урагшагүйдэнэ. Анатолий Михайлович зөөлэн сэдьхэлтэй байһан дээрэһээ шанга эрилтэ табижа шадаагүй.

Г. Д. БАСАЕВ, Буряадай багшанарай институдай ректор:

— Буряадай эрдэмэй түбэй партийна организациин суглаанай шиидхэбэринүүд соо, мүн ветерануудай бэшэг соо олон үнэн зүбтэй эрилтэнүүд табигдана гэжэ тоолохо байнаб. Ажалай ветерануудһайхан һаналтайгаар партийна организацида бии байһан дутагдалнуудые усадхаха гэжэ оролдоно. Тиимэһээ эдэ документнүүд соо хэлэгдэһэн гол зүйлнүүдыень шэлэн абажа, муу юумыень орхихо хэрэгтэй гэхээр байна.

Эдэ документнүүд соохи тоо, баримтанууд болон хэлэгдэһэн шүүмжэлэл зарим талаараа һонирхолтой шэнги байбашье, республикын хүн зоной дунда шахардуу байдал тогтоохо, хүнүүдэй сэдьхэл зүрхые хүлгөөхэ гэһэн эрмэлзэлтэй гэхээр.

Нэн түрүүшээр хэлэхэдэ хэн зэмэтэйб гэжэ олохоёо оролдонобди. Энэмнай зүб гү? Минии һанахада, партиин обкомой гэшүүд эндэ булта зэмэтэй. Жэшээлхэдэ, Даши Тыжебрович Раднаев партиин обкомой секретаряар, республикын Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын орлогшоор, Госпланай түрүүлэгшээр ажаллаһан юм. Удаан саг соо партиин обкомой гэшүүн ябаа. Энэ нүхэрнай өөрынгөө үе сагта ажаллахадаа республикынгаа экономикые хүгжөөхэ талаар юундэ бухы юумэ хээгүйб гэһэн асуудал гарана. Минии һанахада ажаллажа байхада булта юумэн һайн байгаа, харин мүнөө ажаллаадаг хүнүүд бухы юумэ доройтуулаа, һалгаагаа гэжэ элэхэсэ һанаха гү? Бидэ бүгэдэ тадаа республикынгаа байдалнай түлөө харюусалгатайбди. [illegible] табан жэлэй туршада партиин Центральна Комитет болон правительство олон хуулинууд ба шиидхэбэринүүд баталан абаад, нэгэшье мүртэй амжалта туйлаагүй гэжэ Советскэ Союзһаа Польшодо байдаг элшэ сайд нүхэр Бровиковой хэлэһэн үгэнүүдые дэмжэхэ байнаб. Мүнөө ороной иимэ байдал [illegible] ёһотойбди. Манай республикын экономика, хүдөө ажахы, социально-политическа ажабайдал доройтоо гэһэн баримтанууд үдөөн гү гэжэ һананаб.

Нүхэр Беляков тухай хэлэхэдэ, [illegible]

Лидия Чимитовна Нимаева 3—4 жэлэй туршада дүй дүршэлтэй үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэ болотороо ургаа гэжэ тоолоноб. Үзэл сурталай хүдэлмэри хододоо хүшэр участок һэмнай. Тэрэ үедэнь Нимаева тухай элдэб хоб зугаа тараадаг хүнүүд бии болоо. Минии һанахада Лидия Чимитовнада туһалха хэрэгтэй.

Буряадай эрдэмэй түбэй партийна суглаанай шиидхэбэри болон партиин ветерануудай бэшэг соо заагдаһан дутагдалнуудые усадхаха талаар хэмжээнүүдые абаха, партиин обкомой бюрое тушаалһаань буулгаха гэһэн эрилтые буруушаахые дурадханаб.

Д. Ч. БОРОСГОЕВ, КПСС-эй Яруунын райкомой нэгэдэхи секретарь:

— Даша Раднаевичай хэлэһэн тухай. Нүхэд Кудрявцев ба Албашеевтэй нёдондо «Комсомольский» совхоздо үнэхөөрөө хүрөө һэмди. Тэндэ ямаршье агнуури болоогүй. Агнуури хээ гэжэ тон худал хуурмаг үгэ хэлэгдээ. Даша Раднаевич би таниие хүндэлнэб, Яруунын районд та удаан хүдэлһэн байна гээшэ аабзат даа. Тиимэһээ баримтануудаа шалгажа үзөөд, хэлэхэ юумэеэ зохидоор үндэһэлхэ байгаат. Харин би нэгэдэхи секретаряар оройдоол табадахи жэлээ хүдэлжэ байнаб. Тиимэһээ энэ хэрэгые мүрдэхыень республикын прокуратурада даалгаха байгаа гэнэб.

Нүхэр Санжиевай хэлэһэн үгэнүүдые һайшаанаб. Үнэхөөрөөшье, зохихо тобшололнуудые хэхэ ёһотойбди. Бидэ бэе бэеэ шүүмжэлээд, ямаршье тобшололнуудые хэнэгүй хабди.

Ветерануудай бэшэгэй яагаад бии болоһон тухай ойлгосотой. Бидэ булта национальна республикада ажаһуунабди. А. М. Беляковой байха үедэ би райкомой нэгэдэхи секретарь болооб. Урда тээнь ажахын ба совет зургаанудта хүдэлһэн байнаб. Беляков тухай хэлэхэ гээ һаа, Геннадий Доржиевичай хэлэһэн үгэнүүдтэй түйсэд нэгэ һанамжатайб. Бэшэгэй гол удха Беляков руу шэглүүлэгдэнхэй. Хорёод наһатай залуушуул бэшэ хадаа республикынгаа байдалые, хайшаа ошожо байгаа ойлгоно. [illegible]

В. И. КУДРЯВЦЕВ, КПСС-эй ЦК-гай партийна байгуулалтын болон кадрова хүдэлмэриин таһагай эмхидхэгшэ:

— Энэ жэлэй февраль, март һарануудта республика соо болоһон байгаа үйлэ хэрэгүүд коммунистнуудай эдэбхи хүсэлэй дээшэлхые гэршэлнэ. [illegible]

[illegible] Нэдондо гэр байра ашаглалгын түсэб дүүргэгдээгүй, гэбэшье ургалтынь эршэ бухы оронойхиһоо дээшээ. Республикын промышленностиин хүгжэлтэ тухай хэлэбэл, бухы орон соомнай хүндэ хүшэр байһан нёдондо жэлдэ промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 5 процент, ажалай бүтээсэ 6 процент нэмээ. Энэнь ороной хэмжээнһээ 2 дахин үлүү. Үшөөшье баримтануудые дурадхажа болохо.

Кадрнууд тушаа. Бэшэг соо дурдагдаһан олон баримтануудые би дууһан зүбшөөнэб, алдуунууд энэ талаар бии. Тэдэниие заһаха хэрэгтэй, заһахааршье зүйлнүүд ха юм. Би областной партийна организациин куратор хадаа эдэ асуудалнуудые гүнзэгыгөөр үзэхэ, хүнүүдые шэнжэлхэ, тобшололнуудые хэхэ ёһотойб.

Намда сэхэ хабаатай асуудалнууд тухай. Тон түрүүн намайе районуудаар ябадаггүй, ажалша коллективүүдтэ ошодоггүй, зоноор уулзадаггүй гэжэ бэшэг соо хэлэһэниие би зүбшөөхэгүйб. Гансал Ахын район би хүрөөгүйб. Бэшэ районуудта ошоһонби, олондонь хэдэн дахиншье ошоһон, хүнүүдээр уулзаһан, тэрэл Буряадай Эрдэмэй түбтэ, Арнольд Кириллович, хэды дахин ошожо, зоной урда үгэ хэлээ гээшэбиб. Харин ветерануудтай үсөөн уулзааб, энэ талаар шүүмжэлэлые би зүбшөөнэб.

Тушаалаа хэтэрүүлһэн, бүришье архидаһан, агнаһан, бэлэг абаһан тухай. Би олон ветерануудтай уулзаад: «Хаана, юу абаа хүмбиб?» — гэжэ һурагшалааб. Эндэ нүхэр Дульбинов машина гү, үмдэ гү, али үшөө юу байгаа юм, бэлэглээ гэхысэ мүнөөдэр хэлэнэ һэн. 1982 ондо минии түрүүшынхиеэ эндэ ерэхэдэ, «Байгал», «Жестокий век» гэһэн номуудые бэлэглэдэг һэн. Эндэ партиин райкомуудай секретарьнар һууна, хэлэхэ юумэтэй һаа, хэлыт.

Буряад орондо би наһан соогоо нэгэшье буудажа үзөөгүйб. Минии буудаа, энэ-тэрые алаа юм һаа, эдэ мэтые мүрдэхэ зон байха, мүрдэжэ, шэнжэлхэ үзэг лэ, харюусуулжам. Бухы эдэбхитэйе би тон ехээр хүндэлдэг байгааб, мүнөөшье хүндэлдэг. Тиин илангаяа буряад зоной, томоотой түбшэниинь, бадхэһэн бодожо, нүхэр [illegible] хоорондын һайшаагдадаг бэлэй. Тэдэ шүүмжэлэлтэй ороо хадаа хоорондын зарижанда заримдаа алдуу гаргадаг байгаа гэжэ ааб даа.

А. М. БЕЛЯКОВ, КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь:

— Нэн түрүүн эрдэмэй түбэй суглаан, шиидхэбэри болон ветерануудай бэшэг тухай хэлэхээ һананаб. Тэрэниие согсололдоһон шүүмжэлэл гэжэ зүбөөр ойлгоод, тэрэниие анхаржа, гол шүүмжэл гэбэл, дутагдалнуудай саашадаа дабтагдахагүйн тула зохихо хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй гэжэ өөрөө һананаб.

Халта хулта буруушагаар хэлэгдэһэн гү, али батадхагдаагүй баримтанууд гү гэжэ хэлэхээ һананагүйб. Зүгөөр энэ талаһаа абахада, Вандан Бадмаевичай хэнэ комиссиин элирүүлһэн нилээд үнэн бии. Энэ шүүмжэлэлдэ бэеэ харюу хэлээгүйбди, хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй.

Манай хүдэлмэридэ алдуунууд, дутагдалнууд байгаа. Тэрээнгүйгөөр хүдэлхын аргагүй гээшэ ааб даа. Мүнөө эндэ республикын социально-экономическа хүгжэлтэ тухай, Росси, орон доторoо ямар һуури эзэлжэ байһан тухай оло дахин хэлэгдээ. Эдэ баримтануудые мэдэнэбди. Зүгөөр тэрэниие ямараар тайлбарилнабибди, тэрэмнай ондоо байна. Мүнөөнэй байдал хэндэшье һайшаагданагүй, яаралтай хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй гэжэ гансал ойлгонобди. Промышленностиие, илангаяа капитальна барилгые хурдадхаха талаар хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй. Урагшаа гарахын тула хүдөөгэй ажалшадай ехэ юумэ хээшье һаань, һайнаар хүдэлхын тулада экономическа ба социальна политикада саашадаа горитой хубилалтануудые булта хэхэ зэргэтэй болонобди. Мүнөө бии байгаа хүсэ шадалаа бүри үргэнөөр дэлгээжэ, хүнэй аша туһада зорюулха шухала.

Кадрнууд тухай. Кадрнуудтай хүдэлмэридэ халагһамаар алдуунууд байгаа. Мүнөөдэрэй байдалһаа харахада, алдуунууд ондоогоор ойлгогдоно. Эдэ шиидхэбэринүүдые тиихэдэ абажа байхадаа, олонхи ушарта тон зүб шиидхэбэри абанабди гэжэ үнэн зүрхэнһөө һанадаг һэмди. Мүнөөнэй дүршэлэй, мүнөөдэрэй байдалай үндэрһөө тэрэниие ондоогоор ойлгонобди.

Эндэ хэлэгдэһэн зарим үгэнүүдые алдуунууд тээшэ абаашанагүйб. Нүхэд Карпов, Пуховской тушаа хэлэгдээ. Ондоо шиидхэбэри абтажа боломооршье һэн. Ямар бодомжодо бидэ үндэһэлдэг байгаабибди? Республикынгаа хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ ехэ юумэ хэһэн мэдэжэ эдэ хүнүүд хубиингаа талаар горитой юумэ түйлаа гээшэ ааб даа. Карпов өөрынгөө байдал хубилгаха тушаа үгэ хэлэжэ эхилхэдээ, хүдөө нютагта эсэшөөб, бэеын шадалшье һалаа гэжэ дуулгадаг бэлэй. Зүгөөр тэрээндэ таарамаар ажал тэрэ үедэ байгаагүй. Тиимэһээ партиин обкомой резервдэ абаад, мүнөө болотор байлганабди. Нүхэр Пуховскойтой баһал тиимэ ушар тохёолдоо. Һунгагдангүй үлэһэниинь юун болоо юм? Мүнөөнэй үедэ һунгагдангүй үлэһэндөө ехэ үйдхар гашуудал хэһэнэй хэрэггүйл. Һунгагдаагүйшье һаа, тэрэ үнэн сэхэ зандаа үлөө ха юм. Шэнэ-Бэрээнэй түбтэ зогсоо һаа. Пуховской тухай һайн ойлгожо абамаар байха.

Саг ошожо байна, кадрнууд хододоо хэрэгтэй байха. Эдэ асуудалнуудые нэгэ доро шиидхэхэ сагшье гарахадаа болохо. Зүгөөр энэ асуудалые ондоогоор шиидхэжэ боломоор байгаа гээшэ гү? Ондоо замаар шиидхэбэри абажа боломооршье байгаа. Би энэ асуудалаар хэлэхээ һананагүйб. Хэлэхэ юумэншье үгы. Бюро алдуунуудые гаргадаг байгаа гэжэ гансал хэлэхэб. Мүнөө тоосоото-һунгалтын кампаниин үедэ бүдүүлиг алдуунууд заһагдаха байха гэжэ найданаб. Юрэдөө, партиин обкомой бюродо тиимэрхүү һанамжанууд бии гээшэ.

Эндэ өөр тухайгаа хэлэнгүй гарахагүй байнаб. «Ниссан» гэжэ айхабтар томо автомобиль худалдажа абаа гэхэ һэдэлгэнүүд гараа. Нүхэдүүд шалгажа, энэ худал хуурмаг үгэ байгаа гэжэ этигээ хэбэртэй. Гэнтэ ондоо үгэшье гараба. Хэжэнгын районд Константин Доржиевичһаа «Тойота» гэжэ япон машина намайе абаа гэлсэбэ. Хүн зон тиишээ ошожо шалгаад, баһал худал үгэ байба гэжэ баталба. Бурхан үзэг, юрэдөө, би хүн зоной урда сэбэрби.

Һүүлшынхинь. Нацинууд хоорондын хёмороо үүдхэнэ гэһэн гэмнэлгэнүүдые шагнахань уйдхартай байна гэжэ нюунгүйгөөр хэлэнэб. Энэ үгэ буляалдаанда оролсохоёо һананагүйб. Газетэдэ үгтэһэн интервью тухай гээ һаа, февралиин 25-най урда тээ тогтоһон айхабтар шахардуу байдалтай дашарамдуулан, бидэ өөһэдынгөө хараа бодол хэлэхэ ёһотой болообди. Энээн тухай бидэ мэдэжэ байгаабди. Энээн тухай КПСС-эй ЦК-гай совет арадта хандаһан Хандалга, түбһөө ерэһэн телеграммануудшье бии һэн. Хүн зон телефоноор оло дахин хонхододог байгаа. Зарим баримтанууд зүбшье һэн. Бухы юумэ шалгахын аргагүй бэлэй. Яагаа хээгээшье һаа, бидэ хэмжээнүүдые абаабди. Үни урданһаа хойшо суг ажаһуужа байһан манай хүнүүдэй, арадуудай элдэб тухиралтада ороогүй ушар тэдэнэй аша габьяа болоно.

Би республикада 23-дахи жэлээ хүдэлжэ байнаб. Манай республикын интернациональна хэмжээнэй, обществымнай оюун бодолой-политическэ шэнжые һайжаруулхын тула али болохо юумэ хээб гэжэ тоолодог һэмби, тоолоношьеб.

Мүнөө хэлэһэн шүүмжэлэлэйтнай түлөө таанадта баяр хүргэнэб. Тэрэ зүб үгэнүүд. Эдэ үгэнүүд ганса намдашье хабаатай бэшэ. Шүүмжэлһэнэйтнай, һайн үгэнүүдэйтнай түлөө та бүгэдэндэ баяр хүргэнэб, тон һайн һайханиие хүсэнэб.

В. Е. ВИКУЛОВ, Буряадай эрдэмэй түбэй президиумэй түрүүлэгшын уялга дүүргэгшэ:

— Эрдэмтэд тушаа Бессоловой хэлэһэн үгэнүүдые дэмжэнэгүйб. БАМ-ай барилгын эхилхэдэ, таанад хаана байгаабта гэжэ асууна. Сэхыень хэлэбэл,

ЭМХИДХЭЛЭЙ АСУУДАЛААР ХЭЛЭГДЭҺЭН ҮГЭНҮ

Нүхэр А. М. Беляковой Национальна асуудалнуудай талаар РСФСР-эй гүрэнэй Комитедэй түрүүлэгшээр томилогдоһонтой дашарамдуулан, тэрэниие КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретариин тушаалһаа сүлөөлхэ, КПСС-эй обкомой бюрогой бүридэлһөө гаргаха тухай шиидхэбэри партиин обкомой пленум нэн түрүүн абаба.

Удаань КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретариие һунгаха тухай һанамжа дурадхалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

П. В. БАХАЕВ, КПСС-эй Хоринн райкомой нэгэдэхи секретарь:

— Анатолий Михайловичые хүдэлмэриһөөнь табиха хэрэгтэй. Манай республикада 23 жэлэй туршада хүдэлжэ, залуугайнгаа бүхы хүсэ шадал һайнаар үгөө гэжэ хэлэхэ ёһотойбди. Алдуунууд байгаа, алдуунууд биишье гээшэ. Гэбэшье тэрээндэ ехэ баяр баясхаланаа мэдүүлжэ, партиин обкомой пленумэй зүгһөө ехэ баяр хүргэхэ байгаабди.

А. К. ТУЛОХОНОВ, Буряадай Эрдэмэй түбэй президиумэй түрүүлэгшын орлогшо:

— Партиин Центральна Комитедэй түлөөлэгшэдэй байгаа хадань нэгэ асуудал тодорхойлхоо һанаа һэм. Хоёр недели үнгэрһэн хойно нэгэдэхи секретариие дахин һунгахамнай. Байгша ондо тоосоото-һунгалтын суглаанууд болоходоо, ямар һарада эмхидхэгдэхыень ойлгоногүйб. Тиин манай партийна организациин нэгэдэхи хүн хахад жэлэй туршада хүдэлөөд байхадаа, өөрыгөө ехэ аягүйгөөр мэдэрхэ баатай болохо ха.

Тиимэһээ иимэ дурадхал оруулнаб. Областной партийна тоосоото-һунгалтын конференци болотор партийна бүхы организациие хүтэлбэрилжэ байхаар саг зуурын секретариие һунгаябди. Мүнөө эгээл багаар шүүмжэлэгдэжэ байһан, бусадтаа орходоо ехэ нэрэ хүндэтэй Виктор Васильевич Саржаниие тэрэ тушаалда һунгаябди гэжэ дурадханаб.

К. Д. ЛУБСАНДОРЖИЕВ, КПСС-эй Хэжэнгын райкомой нэгэдэхи секретарь:

— Саганов, Потапов тухай зүбшэн хэлсээбди. Энэ асуудал заатагүй шиидхэхэ хэрэгтэй. Засаггүй юундэ байха юмбибди, ходол хүлеэжэ байханьзалхуутай болошоо. Тиимэһээ хэдэн асуудал гарана. Энэ хадаа В. Н. Крикуновто хабаатай. Энэ асуудалые үни хада шиидхэһэн байгаад, ядахын сагта гурба-дүрбэн һарын саада тээ манай хүндэтэ А. М. Беляковые гүрэнэй энэ ехэ хүдэлмэридэ эльгээгээ һаамнай, энээниие тойроод иимэ ехэ шаг шууяан гарахагүй бэлэй. Тиимэһээ энэ асуудалые дары шиидхээбди.

А. Н. КОЛДУНОВ, КПСС-эй Железнодорожно райкомой нэгэдэхи секретарь:

— Партиин обкомой нэгэдэхи секретариие түргэн һунгаһамнай зүб гэжэ һананаб. Мүнөө кандидадууд тушаа хүн бүхэндэ һанамжа бии ёһотой. Гадна райкомой секретарь бүхэндэ 100 гаран эхин болон цеховэ партийна организаци бии гээшэ. Нэгэдэхи секретариие мүнөө һунгаа һаамнай, мантай юундэ зүбшэн хэлсээгүйбта гэжэ асууха. Һунгажа боломооршье һаань, зүришэлдэһэнэй хэрэггүй ха. Кандидатуранудые партийна эхин организацинуудта түргэн зүбшэн хэлсээд, партиин райкомуудай пленумүүдые, удаань обкомой пленум эмхидхэжэ, нэгэдэхи секретариие һунгаябди.

А. М. Беляков тухай хэдэн үгэ, П. В. Бахаевай һанамжые би дэмжэнэб. Эрилтэ, харюусалга тухай хэлэгдээ. Зүгөөр партийна залан сэхэ нүхэр ёһоной гурим тухай хэлэхээ һананаб. Анатолий Михайловичые 20 гаран жэлэй туршада мэдэхэ хадаа энэ талаһаа хэлэхээ һананаб. Энэ хадаа үнэн сэхэ, коммунистнуудай, республикын хүн зоной ехэ этигэл найдабарида хүртэдэг, харилсахадаа бэрхэ хүн гээшэ. Тиимэһээ энэ тушаалда томилогдоһон ушарые зүб гэжэ тоолоноб. Юрэ хэлэхэдэ, энэ хадаа манай республикын нэрэ хүндэ болоно. Түбэй зургаанудта К. А. Албашеевэй, Л. В. Потаповай, В. Б. Сагановай хүдэлмэриие, мүнөө А. М. Беляковой дэбжүүлэгдэһэн ушарые амаршалха ёһотойбди.

К. А. Албашеевэй, В. Б. Сагановай, С. Н. Булдаевай кандидатуранудые оруулаа һэм. Суглаанууд дээрэ, пленум дээрэшье эдэ гурбан хүниие үлөөхын түлөө тэмсэхэб.

В. Б. БАЗАРОВ, партиин ба ажалай ветеран:

— Модогоевые хүдэлмэриһөөнь сүлөөлхэ үедэ Беляков тушаа үгэ хэлээ һэм. Мүнөө хасажа байхадаа, магтахагүйб, мүн шүүмжэлхэньшье аягүй байна. Нэгэдэхеэр, шэнэ газарта хүдэлхэдэнь амжалта хүсэнэб. Хоёрдохёор, республикын буряад арад тухай муугаар бү һануужаг, танда хүн зон һайнаар хандадаг байгаа.

Олон кандидатура тухай гээ һаа, Волгоградта шэнгеэр 28 хүнэй кандидатурые пленум дээрэ хаража байгаагүй һаамнай, һайн гээшэ һэн. Минии һанахада, дүрбэн хүн гэжэ батаар пленум дээрэ хэлсэбэлнай, тон зүб ха. Тусхайлбал, С. Н. Булдаев, К. А. Албашеев, Л. В. Потапов, В. Б. Саганов болоно.

М. Г. НАМСАРАЕВ, Буряадай АССР-эй финансын министр:

— Бидэ мүнөөдэр Анатолий Михайловичые ехэ замда үдэшэжэ байнабди. Тиин Комитедтэ хүдэлжэ эхилхэдэнь, автономито республикануудай ерээдүйн политическэ хүгжэлтэ Анатолий Михайловичта хамаагүй байгаагүй ёһотой. Энэ талаар абахада, автономито республикануудай эрхэ мэдэл союзна республикануудай эрхэ мэдэлдэ дүтэрхы боложо байна. Тиимэһээ партиин обкомой нэгэдэхи секретариин, Верховно Совидэй Президиумэй Түрүүлэгшын, Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын тушаалнуудта ами аминдаа хүнүүд байха зэргэтэй. Нэгэ хүниие хоёр тушаалда дэбжүүлхэ ёһогүйбди. Ойлгыт, энэмнай область бэшэ, харин республика ха юм.

Дээрэ хэлэһэнээ дабтажа, нэгэдэхи секретариин тушаалда С. Н. Булдаевай, В. Б. Сагановай кандидатуранудые дурадханаб.

В. Ц. ДАМБАИН, республикын ниитын эдеэ хоолой управлениин начальник:

— Манай республикые Анатолий Михайлович нэрэтэй түрэтэйгөөр түлөөлхэ гэжэ этигэнэб, нэгэдэхи секретариие һунгатар партиин обкомой бюродо этигэнэб гэжэ хэлэхэ ёһотойб. Эндэ дурсагдаһан 4 кандидатурые хоёр неделиин турша соо зүбшэн хэлсэхэ ёһотойбди. Би Анатолий Михайловичта тон һайханиие хүсэнэб. Гадна Центральна Комитедэй хүдэлмэрилэгшэд эндэмнай ямар нэгэ муухай юумэн боложо байна гэжэ бү һанаг лэ гэжэ хүсэнэб.

А. М. БУЗИН, Хорин райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ:

— Би Сагановай болон Потаповай кандидатуранудые дэбжүүлхэ гэһэн дурадхалнуудые дэмжэнэб.

В. П. ГРЕХОВ, КПСС-эй Советскэ райкомой нэгэдэхи секретарь:

— Партиин областной комитедэй нэгэдэхи секретарь тухай асуудал зүбшэхэдөө, политическэ байдалые тон нарииаар хараха ёһотойбди. Энэ асуудалые манай орган нэн түрүүн политическэ талаһаань хаража үзэхэ зэргэтэй. Республикадамнай, орон доторнай боложо байһан үйлэ хэрэгүүдые хараада абажа, областной парторганизациин урдаа харaха хүнүүдэй байха үедэ тушаалда үндэһэн арадай түлөөлэгшын кандидатура заабол дурадхаха зэргэтэйбди. Энэ ушарые олондо хүндэтэй Леонид Васильевич мүн лэ зүб ойлгохо ёһотой гэжэ һананаб. Хүл хөөрсэг бү болоёл. Мүнөө дурсагдаһан кандидатурануудһаа гадна партийна эхин организацинуудта ондоошье нэрэнүүд гаража магадгүй. Тиимэһээ энэшье талые хараадаа абаял.

Д. Т. ЦЫРЕМПИЛОВ, Буряадай АССР-эй соёлой министр:

— Республикамнай һунгалтын дүрбэн һарын урилдаанда байһаар. Тиихэ үедөө хүтэлбэрилхы мүртэй зургаангүй байнабди. Хоёр недели хэндэ хэрэгтэй юм? Энэ хугасаа соо юун болохо юм? Өөһэдынгөө тала баригшадые бэдэрхэ болоно гүбди, иимэ юумэн нэгэнтэ бэшэ болоһон байха... Областной комитедэй пленум эрхэ түлөөлэлтэй, засагтай хадаа энэ асуудалые мүнөөдэр шиидхэхээ яагаа юм? Тиихэдэ партиин обкомой бюрогой энэ бүридэлдэ байһан хүнүүд тоосохоор болоо гэжэ һанагдана. Эндэ нэрэнүүд зүб нэрлэгдээ. Би, иигэжэ бодомжолооб: нэгэдэхи секретариин республикын Верховно Совидэй Түрүүлэгшэ гү, али президент байха ёһотой һаань, энээндэ тон таарама шэнжэ шанартай хүниие бэдэрхэ зэргэтэйбди. С. Н. Булдаев тиимэ хүн байна. Бусад кандидатуранууды доошонь дарангүй сэхэ хэлэнэб.

В. Р. БУЛДАЕВ, КПСС-эй Загарайн райкомой нэгэдэхи секретарь:

— Эндэ Сергей Федорович Ивановой, Марат Галданович Намсараевай дурадхалнууд анхарагдангүй үлэжэ байна.

Мүнөөнэй эрхэ байдалда 6-дахи статья хубилгаха тухай өөһэдөө дурадхал оруулжа, «Байгалай жаса» мэтын ниитын эмхинүүдтэй партияа Конституциин ёһоор адлидхабабди. Бидэ хүтэлбэрилжэ байһан политическэ парти хадаа Буряадай АССР-эй Верховно Совидэй Президиумэй Түрүүлэгшын тушаалда өөһэдынгөө хүниие дурадхаха ёһотойбди. Хоёр неделиин удаа партиин обкомой пленум суглархадаа, кандидатуранудые энэл талаһаа хаража үзэхэ байгаабди. Тиигээгүй һаа, бидэ политическэ партиингаа удха шанарые гээхэ болонобди.

Ю. И. АЛЕКСЕЕВ, КПСС-эй Хурамхаанай райкомой нэгэдэхи секретарь:

— Анатолий Михайлович тухай. Тэрэ манһаа һунгагдаһан СССР-эй арадай депутат юм. Мүнөө РСФСР-эй правительствада хүдэлжэ эхилхэнь. Бидэ БАМ-һаа хоёр депутадтайбди: нэгэниинь—СССР-эй, нүгөөдэнь, РСФСР-эй. Тиимэһээ таанад Хурамхаанда больница барижа эхилыт гэһэн гансал гүйлта байна.

Ю. Н. КРАВЦОВ, Улаан-Үдын авиационно нэгэдэлэй директор:

— Анатолий Михайловичай ошохые хүн шанараараа ойлгоноб. Зонхилжо байхын орондо хүтэлбэрилхэнь нилээд хүндэ гээшэ ааб даа. Зургаан хүнэй дундаһаа нэгэдэхи секретариие һунгаябди гэжэ дурадханаб. Хоёр-гурбан хүнэй дундаһаа гэхэдэ, даншье һаа үсөөбтэр шэнги. Энэ хүдэлмэри эмхидхэхыень бюродо даалгаха.

2-3 һара соо засаггүй байхань бараг юм аабза. Июнь һарада областной конференци нэгэдэхи шатын эхилхэдэ, энэ асуудалые һайса хаража үзөөд, нэгэдэхи секретариие һунгаха.

Тиигээгүйдэ мүнөөдэрэй ушар дахинаа тохёолдожо магад. Анатолий Михайловичые һунгаһан бидэ коммунистнууд Россиин Федерациин Верховно Совидэй Президиумэй Указай гарашаһан хойно тэрэнэй хуби заяа шиидхэнэбди. Юундэ бидэ хүнүүдтэй дахинаа зүбшэнэгүйбди? Би энээниие буруушаанаб. Һанамжыем протоколдо бэшэгты.

А. М. БЕЛЯКОВОЙ хэлэһэн түгэсхэлэй үгэ.

— Хүндэтэ нүхэдүүд! Кузбасста 31 наһатай байхадаа, партийна хүдэлмэридэ дэбжүүлэгдээб. 33 наһатай ябахадаа, Буряад орон ерээб. Эндэ 23 жэл соо хүдэлөө гэжэ нүхэдүүд зүб хэлэнэ. Хүн талыншье, ажалайшье талаар ажабайдалайм муу жэлнүүдни бэшэ. Хүдэлмэри тухайгаа хэлэхэгүйн тулада гансал иигэжэ хэлэхэ аргатайб: өөрынгөө хэрэгые һайнаар хэхэ гэжэ ходо оролдодог байгааб, хэр болодог байгааб гэжэ хүнүүд сэгнэнэ бээзэ. Мүнөөдэр эндэ хэлэгдэһэн олон юумэнүүд зүб байна. Сагнай тиимэ гээшэ ааб даа. Бэеэ ходол шангаар абажа ябаха...

Ехэ, шанга хүдэлмэреэр, ехэ һанаа зоболгоор эдэ жэлнүүд ходо дүүрэн байгаа. Энэ 23 жэл сооһоо (октябрь һарада 23 жэл гүйсэхэнь) ажал хэнгүй, миин, һанаагаа зобонгүй нэгэшье үдэр үнгэргэһэнөө һананагүйб. Өөрынгөө үүргые, өөрынгөө хүдэлмэриие

«МАНАЙ ҮЕЫН ХҮН» гэhэн конкурсдо ерэhэн очерк

МЭРГЭНЭЙ СОЛО

бые» тудаа hэн. Тэрэ бүри бага наhатай байхаhаа хойшо нютагай үбгэдтэй дахасалдан hур уридаг, удаань hурша тэхэрюулдэг болоhон юм. Хожомоо, эбэр номоной хүбшые диилэдэг болоходоо, Тари hууринай hуршадай суглуулагдамал командада оруулагдажа, аха зоноор ана-мана мүрысэжэ эхилhэн юм.

1975 ондо СССР-эй арадуудай ээлжээтэ Спартакиадын үнгэргэгдэхэдэ, 17-той Владимир Ешеев тэрээндэ хабаадалсажа, РСФСР-эй суглуулагдамал командын нэрэ хүндые хамгаалалсахадаа, хубчин мүрысөөндэ гурбадахи hуури эзэлжэ, мэргэжэлтэдые, тренернүүдые болон спортсменүүдые гайхуулаа бэлэй. Тэрэ гэhэнhээ хойшо Владимир Ешеев найдалайнгаа одые хурсаар яларуулан, абарга мэргэн харбагшын алдар нэрэдэ хүртөө. Энэ хэрэгтэнь түрэhэн нютагынь, түрэлхидынь болон үетэн нүхэдынь дүнгэлсэдэг. Тиимэл байхалаарнь, Володя ямар нэгэн харюусалгатай мүрысөөндэ хабаадалсахынгаа урда тээ Эхэ нютаг тээшээ, Тарийн дайда, Ага руу, гэртэхиндээ тэгүүлдэг.

* * *

...Ээлжээтэ үреэнэй дүүрэжэ, забhарлалгын болоходо, Володя намтай уулзажа мэндэшэлдэд:— Ерэhэншни hайн! Уран зохёол тухай аажамаар хөөрэлдэхэ хаhа саг эгээл мүнөө ши бидэ хоёрто олдобо,— гэжэ баяртайгаар, анхэнайхидаал абьяас дүүрэнээр. хэлэбэ.

— Уран зохёол тухай хөөрэлдэхэбди, заабол хөөрэлдэхэбди. Зүгөөр ши түрүүлэн өөрынгөө hонинииие хөөрыш даа... Гурбан жэл тухай уулзаагүй ябаба ха юмбибди.

— Шамайе гайхуулхаар ямар hонин байхаб даа. Үнөөхил номо hаадагаа бариад лэ, үнөөхил харгыдаа ябаhаар зандааб даа. Сеул ошохо болзор дүтэлөөд, халта забhарлалгын гарахада, нютагаа ерээб. Наhанай ошохо бүри тиимэ юм гү — түрэл дайдатаяа харалсаhанай hүүлээр мүрысөөндэ урагшатай хабаадалсаhан шэнги байгшаб. Нёдондо Австралида дэлхэйн чемпионадай үнгэргэгдэхын урда тээ баhал Тарияа ерээд ошоо hэм. Тэрэ мүрысөөнэй дүнгүүдые мэдэнэ ха юмши даа,— гээд Владимир Ешеев үлэ мэдэг миhэд гэбэ.

Үнэхөөрөөл, 1987 оной мартын 27-до тэрэнэй бүхы наhан соогоо эрмэлзэhэн хүсэлынь бэелээ hэн... Гансашье тэрэнэй бэшэ, харин бүхы Буряад ороной, Зүблэлтэ гүрэнэймнай hур харбалгын спортдо дуратайшуулай найдаhан найдалынь, хүлеэhэн хүсэлынь дэлхэйн абарга мэргэнэй нэрэ солоор толлогдоо бшуу. hуршадай шэнэ дүримөөр мүрысэжэ эхилhэн тэмсэлдэ Володиин илажа гараhаниинь илангаяа hайшаалтай. Ушарынь, мүрысөөнэй хоёр үдэрэй hүүлээр хабаадаhан бүхы hуршадай эрхим 24-нь үлэдэг. Эдэнэр дахяад шэнээр хаба шадалаа туршажа эхилдэг. hүүлээрнь эрхим 18... 12... тиигээд лэ шалгаржа гараhан 8 hуршад ори гансахан алтан медалиин түлөө бүхы хүсэ шадалаа гаргаха баатай болодог. Мүрысөөнэй үедэ эдэ бүгэдые урагшатай дабахын тула hуршанда хэды ехэ бэлиг щадабари, дүй дүршэл, мүхэшэгүй зориг, тэсэбэри, хүсэ шадал хэрэгтэй гээшэб!

Тиимэhээл Австралиин Аделаида хотодо hур харбалгаар үнгэргэгдэhэн дэлхэйн 34-дэхи чемпионадта хабаадалсахаяа ошоhон Ешеевhээ бэшэ манай бусад hуршад урагшагүйдөө hэн.

«Наhанай ошохо, дүй дүршэлтэй болохо бүреэ hуршанүүдаа гамтайгаар табихые оролдоноб. Илангаяа дэлхэйн чемпионадай урда тээ ехэ бэлэдхэл хэбэб. Номо hаадагаа шэнэлээб. Францида хэгдэhэн карбон hуршаар харбажа hуранаб. Тон шухалань, мүрысөөнэй шэнэ дүримдэ өөрыгөө дадхаахые эрмэлзэнэб» — гэжэ «Советский спорт» газетын корреспондентын асууhан асуудалда тэрэ харюусаа hэн.

Урдаа табиhан эдэ бүгэдэ зорилгонуудаа урагшатай бэелүүлhэнэй ашаар тэрэ Австралида бүхы талаhаа өөрыгөө эрхимээр харуулжа, дэлхэйн чемпионой нэрэ солодо хүртэhэн гээшэ. Олимпиин хоёр удаа чемпион Даррел Пейс, дэлхэйн чемпион, Европын хоёр удаа абарга мэргэн Кяхти Лаасонен, Олимпиин наадануудай чемпион Томми Пойколайнен гэгшэд манай нютагай мэргэн hуршантай мүрысэхэдөө тэсээгүй. Харин мүрысөөнэй түгэсхэлэй шатада Баруун Германиин Андреас Липпольд, Америкын Холбоото Штадуудай Джей Баррс гэгшэд Володидо ахигдажа, алтан медальда хүртэнгүй үлэшөө hэн.

Дэлхэйн чемпионой нэрэ солодо хүртөөд байхадаа, Владимир Ешеев гаталан тараhан замаа хананхатайгаар бодомжолоо hэн. Нээрээшье, дэлхэйн абарга мэргэнэй орьёлдо хүрэтэрөө тэрэ орёошье, уташье зам гаталан гараа гээшэ. Тэрэнэй спортивна туйлалтануудые зэргэсүүлхэдэ, үбшэн хүнэй hудалай сохисодол, нэгэ hайжаржа, нэгэ муудажа байhаншуу. Анхараад үзэе: 1981 ондо Италида дэлхэйн ээлжээтэ чемпионадта Владимир Ешеев хабаадалсахадаа, тэндэ түрүү hуури эзэлhэн финн hуршан Кяхти Лассонен гэгшэhээ оройдоол 2 очко гээгдэбэшье, эсэстэнь аяар 4-хи hууридa гарашоо бэлэй. Харин Москвада үнгэргэгдэhэн олимпиин наадануудба hал манай сэдьхэлдэ шаналал түрүүлнэ. Энэ ехэ наадананй урда тээ Володиин номо hаадагынь эбдэржэ, тэрээндэ нилээд хохидол ушаруулаа hааб даа. Гэбэшье, наадананй гурбан үдэрэй дүнгөөр мэдээжэ hуршанай түрүүшын зэргэдэ ябаhан ушар сэдьхэлдэмнай найдал түрүүлээ hэн. Зүгөөр мүрысөөнэй дүрбэдэхи үдэр hанагдаагүй ушар тохёолдожо, Володя 30 метрын зайда аяар 29-дэхи hууридa гараад, эсэстэнь 4 зайн дүнгөөр 6-хи hуурида түригдэшөө бэлэй.

Теэд оройдоол хэдэхэн hара урда тээнь Владимир Ешеев М-2 упражненеэр дүн хамта 2612 очко тудажа, ороной шэнэ рекорд тогтооhон байна. «Хабарай годлинууд» гэжэ заншалта уласхоорондын мүрысөөнэй үедэ 90 метрын зайда 322 очко абажа, дэлхэйн шэнэ рекордын эзэн болоhон юм.

1982 ондо дэлхэйн чемпионадай hүүлээр, нэгэ жэл үнгэрөөд байхада, Европо түбиин түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй Венгридэ үнгэртэгдэхэдэ, Тариин талын мэргэн hуршан толотомо илалта туйлаhан гээшэ. 1983 оной эхиндэ Европын үбэлэй чемпионадта Владимир Ешеев дахяад илажа, дэлхэйн эрхим hуршадай нэгэн байhанаа үшөө дахин гэршэлээ hэн. Хойто жэлынь, «Хани барисаан-84» гэжэ мүрысөөндэ тэрэ түрүүшын арбан hуршадайшье зэргэдэ орожо шадаагүй. Юрэдөөл, 1987 ондо тэрэнэй Австралида туйлаhан илалта хүрэтэр hуршанай ута замдань элдэб ушарнууд тохёолдоhон байна. Володиин эдэ бүгэдэhөө өөртөө туhатай hургаал абажа шадалаг байhаниинь илангаяа сэнтэй.

Урда Корейдэ үнгэргэгдэhэн Олимпиин наадануудта манай hуршад хэзээ хэзээнэйхиhээ урагшагүйгөөр мүрысөө бэлэй. Илангаяа манай эхэнэр hуршадай урагшагүйдэhэн ушар олониие гайхуулаа бшуу. Эрэшүүлэй дундаhаа Станислав Забродский, Юрий Леонтьев гэгшэд мүрысөөнэй түрүүшын шатада гэзардажа, «харагшадай» зэргэдэ ороhониинь бүришье хорамтай байгаа. Иимэ эрхэ байдалда Владимир Ешеев лэ урданайхи мэтэ найдамтайгаар харбажа, Олимпиин наадананй али нэгэн медальда хүртэхын тула бүхыгөөрөө шармайгаа hэн. Мүрысөөнэй түрүүшын хоёр үдэрэй дүнгөөр тэрэ 1300 очко тудажа эрхимлэбэ. hүүлээрнь үнөөхил шата-шатын мүрысөөнүүдтэ шандааhаяа шангалаад, хүсэ шадалаа элсүүлээд харбахадаа, эрхим наймананй тоодо ядалгүй оролсожо, олимпиин наадананй шанда хүртэхын түлөө тэмсэхэдээ, бронзо медаляар шагнагдажа, дэлхэйн эрхим hуршадай зэргэдэ ябаhанаа үшөө дахин батадхаа

1989 оной июль hарада дэлхэйн абарга мэргэшүүлэй мүрысөөнэй Швейцариин Лозанна хотодо үнгэргэгдэхэдэ, суута hуршамнай хубиин мүрысөөндэ урагшагүйдэжэ, эрхим 12 hуршадайшье тоодо орожо шадаагүй. Гэбэшье, дүршэлтэй hуршан командын тоосоогоор мүрысөөндэ найдамтай хёрхоор харбажа, бусад залуу нүхэдтөө бодото жэшээ харуулаа бшуу.

— Манай бүhэтэй hуршаднай тусгаар hайнаар мүрысэжэ, Совет ороной hурай спортын түүхэдэ түрүүшынхеэ командаараа дэлхэйн чемпионууд болобо гэшэ,— гэжэ эрэшүүлэй командын ахалагша тренер Александр Аулов энэ ушараар омогорхон хэлээ hэн.

* * *

Суута hуршанай амжалтын эхин болоhон, дали жэгүүр ургуулжа ниидхэhэн уурхай, гал гуламта тухайдань хэдэн үгэ хэлэнгүй гараха аргагүй. Эсэгэнь, Николай (Цырендоржо) Ешеев Урда-Ага нютагай хүн. Агын багшанарай училищи дүүргэhэнэй hүүлээр Тари багшалхаар эльгээгдэhэн юм. Тэндээ Валентина Гомбоевнатай хуби заяагаа холбожо, олон үхибүүдые үдхэн, золтой жаргалтай ажаhуунад. Володинь гэртэхинэйнгээ бүхы hайн шэнжэ шанарынь өөртөө абанхай. Эрхим hуршан байхын хажуугаар, hүбэлгэн бэрхэ бүлын түрүү, найдамтай нүхэр. Түрэлхи хэлэеэ hайнаар мэдэхэhээ гадна, харин хэдэн хэлэнүүдые ядамаргүй шудалhан байна. Агынгаа, Тари нютагайнгаа үргэн таладашье, аласай холын хариин дайдадашье ябахадаа хүнүүдээр адли тэгшэ аятай дулааханаар харилсажа шададаг эди шэдитэй.

Б. ГАРМАЖАПОВ.

Уншагшадай бэшэгүүдhээ

ТЭНДЭ НАМАЙЕ ХҮНДЭЛХЭ ГҮ?

Армян, азербайджан гэхэ мэтээр бэе бэеэ илгажа, хүйhөөрөө ниилээтэйгээ мэдэрэнгүй, улаан шуhа адхаруулан, үхи хүүгэдые үншэрүүлэгшэ тэндэхи байдалые эридээр шүүмжэлжэ байhанаа мэдүүлнэб. Би өөрөө ород яhанай хүмби. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай 1-дэхи группын инвалид, дүшэн табан жэлэй турша коляскаар бэеэ шэрэжэ ябанаб.

Захааминай районой Михайловка hууринда бага балшар наhамни үнгэрөө. Эндэмнай дүрбэн класстай hургуулиин байhан шалтагаанhаа саашанхи hуралсалаа. Үлэгшэн нютагай дунда hургуулида үргэлжэлүүлээб.

Минии эсэгэ Владимир Мардоленов, хуушанай партизан, унаган буряадаар дуугарагша hэн. Тэрэ намайе буряад Үлэгшэн нютагта асараад, «hурыш даа, хүбүүмни. Шамайе эндэ хэншье гасаалха, доромжолхогүй» гэжэ хэлээд, hөөргөө мордоhон юм. Нээрээшье, эндэ хэншье юуншье гэжэ намда муу үгэ хэлээгүй, намайе буряад хэлэндэ бултандаа hургагша бэлэй. Ондоо классуудта мүн лэ ород үхибүүд Воробьевууд, Максимовууд, Поповууд, Островскинууд, Яньковууд hурагша hэн. Суг hурадаг Дамба Гырыловтэй хамта Аюша Цыреновэй гэртэ ажаhуугша hэмди. Бидэ тэрэнике «хүгшэн аба» гээд нэрлэхэбди. Тэрэмнай Дамба бидэ хоёрто хуушан монгол бэшэг зааха. Буряад зон намда ехэ hайнаар хандадаг бэлэй. Нэгэ муу ушарай тохёолдобол, үхибүүн заабол тэрэниие хадуужа абадаг. Харин би намайе илгаhан, доромжолhон нэгэшье ушар hанадаггүйб. Булта дaa, ехэ, багагүй, гэрhээ таhараад, ондоо тээ hуража байhан хүбүүндэ анхаралтайгаар хандажа, али болохоороо туhалхаяа эрмэлзэдэг hэн. Би иигэжэ буряадаар бэшэжэ, дуугаржа hурааб. Тиихэдэ буряад хүбүүдтэй нүхэсэгшэ бэлэйб. Гэнэн хонгор наhандаа «Эдэ нүхэдни минии наhанайм найдамтай нүхэд» гэжэ сэдьхэн ябаhанаа эгээл үнэтэй сэнтэйдэ тоолодогби. Дайнай хатуу шэрүүн үе сагта hургуулиhаа хойшо нүхэсэдэг Цырен-Доржо Арданжапов, Мүнхэ-Жаб Шагдаржапов гэжэ буряад нүхэдэйнгөө хани халуун дэмжэлгые, урихан хандасые мэдэржэ ябаа hэм. Бидэнэр булта дaa нэгэ частиин бүридэлдэ байгаа ха юмбибди. «Максим» пулемёдой расчёдой командир байхадаа, украин, армян ба 2 ородhоо бүридэhэн командынгаа эбтэй эетэйе, хэн хэнэйнгээшье түлөө ами наhаяа үгэхөөр бэлэн байhыень элихэнээр мэдэрдэг бэлэйб. 1944 оной апрель hарада младша лейтенантнуудай курсануудые дүүргээд, взводой командираар томилогдоод ябахадаа, мүн лэ интернациональна дайшалхы бүлэдэ дайлалдааб. Полкын командир подполковник Гордейчук — украинец, батальоной командир майор Кучин — белорус, политическэ талаар полкын командирай орлогшо майор Белов — ород, 4-дэхи стрелково ротын командир, ахалагша лейтенант Ахметчинов — казах, минии взводой туhалагша Габидулин — татаар, хоёрдохи ротодо Цыбиков, штабай бэшэгшэ Бадеев — буряадууд гэхэ мэтээр бидэнэр нэгэдэжэ, аймшагтай дайсанаа hамна бута сохин ябаабди.

Мүнөө Агууехэ Илалтын 45 жэлэй ой угтахаяа байхадаа, иимэ жаргалтай, дайн дажаргүй саг гэхэдэ, эндэ-тэндэ болоhон хёмороон, зүришэлдөөн тухай дуулаад, зүрхэ сэдьхэл үбдэхэ юм. Фашис булимтарагшадhаа сүлөөлүүлhэн Литва, Латви, Эстони, Молдавида мүнөө айлшалаа хадаа гэртээ байhандал амгалан тайбанаар бэеэ мэдэрхэ гүб? Тэндэ намайе хүндэлхэ гү? Үгы гээд hананаб. Гэбэшье, эдэ ба бусад союзна республиканууд та ажалша, үнэн сэхэ хүнүүд гурим журам тогтоохо, дүлэн соогуур бэхижэhэн хани барисаагаа эбдэхэгүй гээд ехэ найданаб.

Б. МАРДОЛЕНОВ,
дайнай ветеран.

ШИИДХЭБЭРИ АБАБА

Хэжэнгэ тосхондо районой нютаг бүхэнhөө ерэhэн шажан мүргэлдэ шүтэгшэдэй хамтын суглаан болобо. Буддын шажанай Хэжэнгын бүлгэмэй түрүүлэгшэ П. Р. Рантаров тоосоото элидхэл хээ. Удаань бүлгэмдэ шэнээр орогшодой мэдүүлгэнүүд харагдаад, 185 хүн Хэжэнгын hүзэгтэйшүүлэй бүлгэмдэ абтаа.

Ушхайта тосхонhоо баруун тээ ойн захада оршодог Бургаастай гэhэн буусада шэнэ дуган бариха, субарга бүтээхэ гэжэ шиидхэгдээ, шажан мүргэлдэ шүтэгшэдэй бүлгэмэй устав баталагдаа.

Ивалгын дасанай этигэмжэтэд Ц. Дашицыренов, М. Мархасаев гэгшэд суглаанда хабаадаа юм.

Ц-Д. БАЗАРСАДУЕВ.

ХАРААЛҺАНАА БЭЕЛҮҮЛНЭ

Селенгинск тосхоной «Галантерея» магазинда ороходоо, эндэ эд бараанай эмхи гуримтайгаар табяатай байhые абаhаар обёорхот.

Тус магазинай коллектив нёдондо жэлэйнгээ эд бараанай эрьесын түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлжэ, социалис мүрысөөндэ шалгаржа гараhан байха юм.

Тосхоной түрүү магазиниие даагшаар, Екатерина Павловна Перевалова хүдэлдэг юм. Энэ нүхэрнай худалдаа наймаанай эмхидэ таhалгаряагүйгөөр 33 жэлэй турша хүдэлhэн тула, нилээд дүй дүршэлтэй болоhон. Хүн зондо шухала хэрэгтэй эд бараа сагтань захижа асаруулхые оролдохоhоо гадна, худалдан абагшадай захилнуудта онсо анхарал табидаг гуримтай. Залуу наймаалагшад Т. Г. Попова, В. И. Власова гэгшэд богонихон сагай турша бэрхэшүүлэй тоодо орожо, hара бүриингөө түсэбые дүүргэнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Худалдаа наймаанай зал соо. 2. Магазинай наймаалагша Т. Г. Попова.

М. СУТУРИНАЙ фототекст.

ХАРАЛГА-КОНКУРС СОНОСХОО

Журналистнууд, хүдэлмэришэдэй ба хүдөөгэй корреспондентнүүд конкурсдо хабаадахаар уригдана.

Архидалгагүй байдалые тараан тогтоохо зорилго тус конкурсоор табигдана.

Конкурсдо илагшадта иимэ шангууд тогтоогдоо:

1-дэхи—250 түхэриг.

2-дохи—150 түхэриг.

3-дахи — 100 түхэриг, мүн 75-75 түхэригтэ урмашуулгын 3 шан.

Конкурсын тематика гэбэл: «Архидалгагүй байдалда этигэнэб», «Үнинэй hайхан ёhо заншал», «Элүүр энхын түлөө аяншалга», «Гэр бүлөөрөө амарнабди», «Олониитын сүүдтэ үгтэбэ», «Архидалга ба үри hадаhан», «Залуушуул ба архидалгагүй байдал».

Конкурсын жюри баталагданхай. Материалнуудаа иимэ адресаар эльгээхэдэ болохо: 670000, Улаан-Үдэ, Борсоевой үйлсэ, 69, 97-дохи таhалга ДОБТ-ын республиканска совет.

Телефонууд: 2-90-58, 2-98-92.

Хуушан хэлэ бэшэгэй хэшээлнүүд

XVI

[illegible]

Чи нүкүр-эцэ дэбтэр аб. Би нүкүр-түр ном үгүмүй. Нүкүр сургагули-йин ном-ун санг-аца абубай. Ном-ун санг-дур олан байимой. Энэ ном сайин амой. Би сургагули-аца гэр-тэгэн очимой. Энэ йэкэ ширэгэ амой. Энэ ширэгэ болбасу тэрэ ширэгэн-эцэ йэкэ амой. Энэ бэкэ тэрэ бэкэ-эцэ сайин амой. Мину үзүг чину үзүг-эцэ магу бой. Чи кэн-эцэ цагасу абубай. Би суругчи-аца цагасу абубай. Суругчи надур цагасу үгүбэй. Ман-у кичийэл ун тасулга бага тасулга амой. Энэ тасулга тэрэ тасулга-аца бага байимой.

Та үчүгдүр гэр-тэгэн йагу унгшибай. Би үчүгдүр гэр-тэгэн ном унгшибай. Энэ эдүр чи сонин унгшибай уу. Унгшибай. Чи сургагули-аца кэжийэ ирэбэй. Би сургагули-аца энэ эдүр ирэбэй. Тасулга-аца кэн гарбай. Тасулга-аца суругчи гарбай. Тэрэ суругчи хамига-аца ирэбэй. Тэндэ-эцэ ирэбэй. Эндэ-эцэ кэн йабубай. Эндэ-эцэ ман-у багши йабубай. Чину нүкүр хамига-аца ирэмүй. Тэрэ сургагули-аца ирэмүй. Тэндэ-эцэ эндэ кэн ирэмүй. Эндэ суругчи тэндэ-эцэ ирэмүй. Би кэжийэ чу хамига чу йабуху үгэй. Энэ дулуган-дур йагу кимүй.

Урдань **амой, байимой, ирэмой, кимой** гэхэ мэтээр уншаха ёhотой гэдэг байгаа, теэд мүнөө үедэ аялганай таараладал дахуулан, **үгүмүй байимүй, ирэмүй, кимүй** г. м. уншабал зохихо байна. **Амой, бой** гэhэн үгэнүүд зүйр үгэнүүд болошоhон дээрэhээнь, удханьондоо болоод байхадань, хуушээрань уншабал таарамжатай.

ХИЛЫН СААНАhАА
ТАСС · АПН

ЧССР-эй ПАРЛАМЕНТЫН ЭЭЛЖЭЭТЭ СЕССИ

ПРАГА. Чехословакиин Федеральна суглаанай сесси Прагада нээгдэбэ. Ороной хуули гаргадаг дээдын зургаанай депутадууд Чехословакиин Федерациин 1990 оной Гүрэнэй бюджет тухай Хуулиин проектые зүбшэн хэлсэхэ байна. ЧССР-эй финансын министр В. Клаус элидхэл хээ. Гүрэнэй бюджедэй тус проектые правительство дурадхахадаа, ороной социальна байдалые хангалтагүй болголгые усадхахые, экономико хүтэлбэрилгын албан хойрог арга онолнуудые зайсуулхые оролдохо гэжэ тэмдэглэбэ. Гүрэнэй бюджедhээ үгтэдэг hомололгонуудые хизаарлалга социально-экономическа хүгжэлтэдэ hаад тойбо татахагүй юм. Гадна тэрэ экономикын тэнсүүригүй байлгые усадхаха, тэрэнэй хүгжэлтые hайжаруулха арга олгохо байна. Депутадууд эгээл орёо шухала асуудалые мүн лэ зүбшэн хэлсэхэ юм. Энэнь парламент дотор тохёолдоhон хангалтагүй байдалтай нягта холбоотой гэжэ олонхи адаглагшад тоолоно. Энэнь гүрэнэй нэрэ тухай асуудал болоно бшуу. Республикын нэрэ тухай правительствын зохёоhон конституционно хуулиин проект парламентаринарта барюулагдаа. Тэрээн соо «социалис» гэhэн үгэнь хаягдана. Энэ проект президент В. Гавелай дурадхаhан ороноо «Чехо-Словакиин Республика» гэжэ нэрлэхэ гэhэн дурадхалай орондо энэ проект зүбшэн хэлсэгдэхэ байна.

МОНГОЛОЙ МАЛШАДАЙ БА ТАРЯАШАДАЙ ХОЛБООНОЙ СЪЕЗД

УЛААН-БААТАР. Монголой малшадай болон таряашадай холбооной нэгэдэхи съезд эндэ болозко байна.

Энэрхы ёhото, демократическа общественные байгуулха, оронойнгоо арад зоной аша туhын, эрилтэ хэрэглэмжэнүүдэй түлөө тэмсэдэг түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдтэй нэгэдэлээ бэхижүүлхын түлөө шэнэдхэлгын хэрэгтэ хүдөөгэй ажалшадые эдэбхитэйгээр элсүүлэн хабаадуулха гээшэ Монголой малшадай энэ шэнэ эмхиин гол зорилго болоно. 50 мянга гаран хүн — малшад, таряашад, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, эрдэмтэд-аграрнигууд тэрэнэй зэргэнүүдтэ жагсана.

Съезд холбооной нгоо Уставые зүбшэн хэлсэхэ, хүтэлбэрилхы зургаануудые hунгаха, Монголой хүдөөгэй бүхы ажалшадта хандаhан хандалга батлан абаха юм.

ЯПОНОЙ КОМПАРТИИН ЦК-гай ПЛЕНУМ

ТОКИО. Японой Компартиин ЦК-гай II пленум мартын 19-hөө 21 болотор Японой ниислэл хотодохи партиин штаб-байшан соо болобо.

КПЯ-гай ЦК-гай түрүүлэгшэ Кэндзи Миямото оролто болон түгэсхэлэй үгэнүүдые хэлээ. КПЯ-гай ЦК-гай Президиумэй түрүүлэгшэ Тэцудзо Фува парламентын түлөөлэгшэдэй палатада февраль hарада үнгэргэгдэhэн hунгалтын дүнгүүд, партиин мүнөөнэй зорилгонууд тухай КПЯ-гай ЦК-гай Президиумэй элидхэл хээ.

Японой Компартиин XIX съездые байгша оной июлиин 9-дэ Сидзуока префектурын Атами хотодо зарлаха шиидхэбэри пленум абаба.

ШУХАЛА ЗОРИЛГОНУУД ХЭЛСЭГДЭНЭ

ПЕКИН. Арадай түлөөлэгшэдэй Бүхэхитадай суглаанай (ВСНП) Пекиндэ боложо байhан сессидэ хабаадагшад шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэнэ. «Жэнь-минь жибао» газетын мэдээсэhэнэй ёhоор, депутадууд правительствын хүдэлмэри тухай элидхэлые зүбшэн хэлсэхэдээ, эдилгэ абалгатай тэмсэлэй асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулба.

Хитадай Компартиин хүтэлбэрилхы эрхэ ба уялга «олониитэhээ таhарха талаар онсо hэримжэтэй байха» шухала гэжэ элирхэйлэн харуулна гээд Ляонин провинциhаа арадай түлөөлэгшэ мэдүүлээ. Элитэ мэдээжэ искусство шэнжэлэгшэ депутат Юань Сюефэнь сесси дээрэ үгэ хэлэхэдээ, гүйсэдхэхэ засагай ажал ябуулгын хойноhоо хиналта тогтоохо парламентын тусхай комитедые байгуулха тухай дурадхал оруулба. КНР-эй Гүрэнэй Совет болон түбэй министерствэнүүд «өөhэдынгөө үүсхэлээр депутадуудай урда тоосохо» ёhотой. «Зэргэнүүдээ арюудхаха, тиигэжэ парти илагдашагүй байха ёhотой» гэжэ тэмдэглээ.

Эдилгэ абалгые дэлгэрүүлдэг «хүдэлмэриин гутамшаг муухай ёhо гуримай элдэб үзэгдэлнүүдые» эрид зайсуулан сараха тухай үгэ хэлэгшэд онсолон зааба.

«ОСКАРНУУД» БАРЮУЛАГДАБА

САН-ФРАНЦИСКО. Нёдондо жэлэй дүнгүүдээр Америкын киноискусствын академиин үндэр дээдын шагналнууд болохо «Оскарнуудые» барюулалгын баяр ёhолол Лос-Анджелес хотодо болобо.

Режиссер Брюс Бересфордын найруулан буулгаhан «Жолоошон мисс Дейзи» гэжэ лентэ жэлэй эрхим фильм гэжэ тоологдоо. Тэрэ дүн хамта дүрбэн шанда хүртэбэ. Фильмдэ наадаhан актриса Джеоссика Тэнди эхэнэрэй гол роль hайнаар гүйсэдхэhэнэйнгөө түлөө Оскар шанда хүртэбэ.

«Июлиин дүрбэндэ түрэhэн» гэжэ фильм соо эрхим hайн режиссерой хүдэлмэриин түлөө Оливер Стоун мүн лэ иимэ шанда хүртэhэн байха юм.

«Минии зүүн хүл» гэжэ фильмдэ Британиин актер Дэниел Дэй-Льюисэ эрэ хүнэй гол роль гүйсэдхэhыень академиин гэшүүд үндэрөөр сэгнээ.

Дэлхэйн кинематографые хүгжөөлгэдэ элитэ ехэ хубитаяа оруулhанайнь түлөө япон режиссер Акира Куросавада хүндэтэ «Оскар» барюулагдаба.

Энэ баяр ёhолол дэлхэйн 90 орондо харуулагдаа. «Дороти Чэндлер павиллион» гэжэ концертнэ зал соо суглараагшад Австралитай, Аргентинэтэй, Швейцаритай, Советскэ Союзтай хэмэл ододоор хэгдэhэн телевизионно хүүргэнүүдые хараhан байгаа. «Оскарто» хүртэhэн гадаадын фильмын нэрэ түрүүшынхеэ Москвада соносхогдоо. Италиин «Рай кино» гэжэ картинада шагнал олгохо тухай академиин шиидхэбэритэй конвертые актриса Наталья Негода нээбэ.

Соёлой һонин

АМАРАЛТЫНГАА ҮДЭРНҮҮДТЭ

Түнхэнэй районой Хойто-Голой дунда һургуулида түүхэ ба хизаар ороноо шэнжэлгын түб хүдэлдэг юм. Тус клубэй гэшүүд «Саянай сууряан» гэжэ фольклорно ансамбль эмхидхэжэ, үбгэд, хүгшэдһөө урданай дуунуудые, хатар наадануудые һуража абаад нютаг нугадаа харуулдаг болонхой. «Саянай сууряан» ансамбль һаяхан Улаан-Үдэ ерэжэ, Буряадай телевидени болон радиодо программаяа буулгуулжа абхуулһан байна. Тиимэһээ һаяын үдэрнүүдтэ энэ ансамблиин бэлиг шадабаритай үргэн олониитэ танилсахань бшуу.

Гадна эдэнэр һургуулиингаа хабарай амаралтын үдэрнүүдые һамбаашалжа, Буряадай экскурси ба туризмын бюрогой дурадхаһан аяншалгын автобусна маршрудаар Монгол ороной Алтан-Булаг, Сүхэ-Баатар хотонуудаар ябаха гэжэ шиидэһэн байна. Мүн тиихэдэ түүхэтэ баян Хяагта хототой тэдэнэр танилсаха юм.

Д. НАМСАРАЕВ.

ХОЛЫН АРТИСТНАР АЙЛШАЛБА

Аяар холын Латиин Америкын болон ФРГ-гэй, США-гай артистнарай дуулаха, наадахые хараха улаан-үдынхид золтой байба. Дурсагдагша бэлигтэнэй концертнүүд хүгжэмэй училищиин концертнэ залда, багшанарай институдта хэдэн удаа боложо дүүрэбэ. Эдэ концертнүүдһээ ороһон бүхы мүнгэн хүүгэдэй В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ совет жасын Буряадай отделениин мэдэлдэ оруулагдаба. Энэ һайхан ябадал хэрэг гаргаһанайнь түлөө холын артистнуудаар омогорхожо, баяр баясхалангаа мэдүүлхэ дуран хүрэнэ.

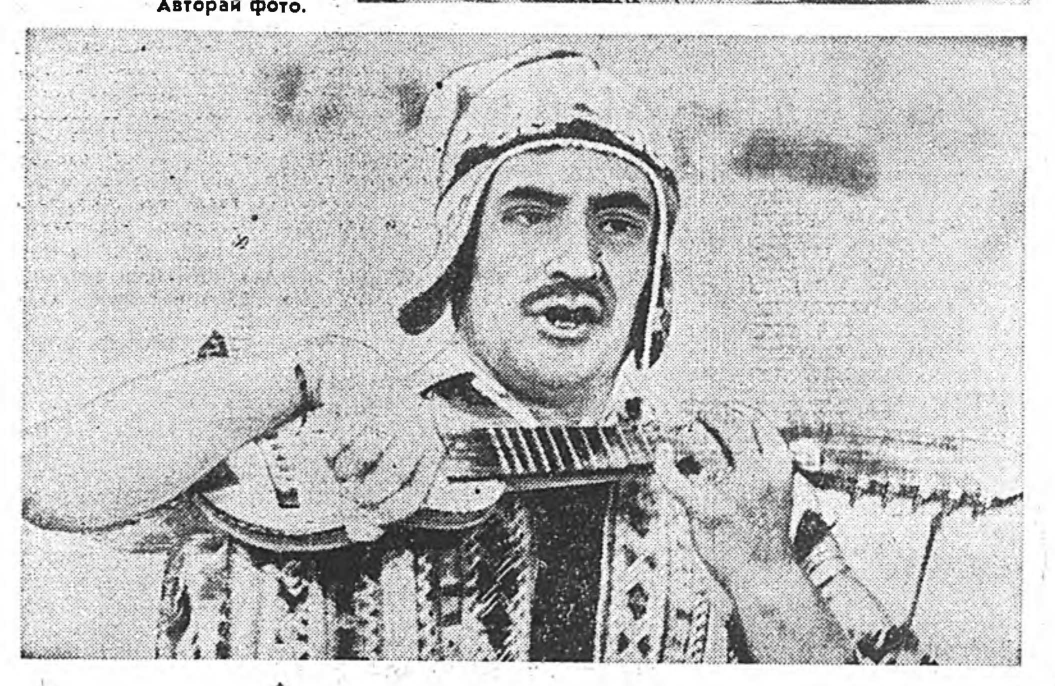
Перу, Мексикэ, Англи, ФРГ болон США-һаа ерэһэн артистнар өөһэд өөһэдынгөө арадуудай фольклорһоо эрхим дуу, хатар харуулаа. Манай хото ерэхынгээ урда тэдэнэр Прибалтикын хотонуудта, Киевтэ олон концерт табиһан байна. Эндэһээ тэдэнэр Хитадай Арадай Республика ошохо юм.

Ж. ХАЛБАЗЫКОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: концертын үедэ.

Авторай фото.

АША ТУҺАТАЙГААР ҮНГЭРБЭ

Харилсаа холбоогоо үргэдхэхэ, бэеэ дааһаад ажаллаха, үгээ ойлголсохо... Педагогикын эрдэмэй гол шухала баримтанууд болохо эдэ зүйлнүүдые ямар аргаар ашагтайгаар үдэр бүриингөө хүдэлмэридэ хэрэглэхэ гээшэб гэжэ багша, хүмүүжүүлэгшэ бүхэн саг үргэлжэ бодомжолжо ябадаг ёһотой. Зүгөөр багша бүхэн һанаашаяа үрэ түгэсөөр бэелүүлжэ шададаггүй.

«Юность» гэжэ турбазада һаяхан үнгэрһэн коммунарнуудай слет олон юумэ элирүүлбэ.

Түрүүшын үдэр. Бэе бэеэ хүсэд танихагүй үхибүүд, багшанар. Коммунарнуудай гимн — «Изгиб гитары жёлтой...» гэжэ дуун жабхалантайгаар холуур зэдэлбэ. Энээнэй һүүлээр «Хэмнай хэн бэ?» гэһэн конкурс эхилжэ, команда бүхэн өөрыгөө танилсуулба. Шогтой хүхюутэй дуун, үгэ хүүр замханагүй.

Удаань «Жэлэй эрхим багша», «Түрэлхидэй суглаан» гэхэ мэтэ мүрысөөнүүд эмхидхэгдээ һэн. Мүрысөөнүүдэй дүнгүүдээр 16-дахи һургуулиин классһаа гадуур хүдэлмэри эмхидхэгшэ Б. Д. Цыренов, 49-дэхи һургуулиин классай хүтэлбэрилэгшэ О. Л. Алагуева, 38-дахи һургуулиин ажалай хэшээлэй багша Ю. А. Монголонов гэгшэд эрхимлэһэн байба.

Энэ слёдто һурагшад үсөөн, тиимэһээ танса багшанар бии гэжэ һанахаар һэн. Энэ үедэ 43-дахи һургуулиин багша Л. В. Цыденова бүхы һурагшадтаяа ерэбэ. Тэрэнэй класста булта коммунарнууд юм.

Үдэшэлэн түүдэг носоогдожо, тэрэнэй тула соо «Робинзонада», бусад һонин наадануунд болоһон байна.

Хоёрдохи үдэр конференци болобо. Классһаа гадуур хүдэлмэридэ коммунарска методико үргэнөөр, үрэ түгэсөөр хэрэглэжэ байха тухай Л. В. Цыденова һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэбэ. Тэрэнэй хөөрөөн хооһон үгэ бэшэ, гэжэ шагнагшад ойлгоо һэн. Багшатаяа сугтаа ерэһэн һурагшад үгэнүүдыень гэршэлээ һэн. Энэ талаар гэртэхидтэй 16-дахи һургуулиин багша Т. И. Аносовагай һонирхолтойгоор хүдэлдэг тухай булта мэдэбэ. 3-дахи интернат һургуулиин классһаа гадуур хүдэлмэри эмхидхэгшэ Т. А. Чимитова — «ОВИВР» гэжэ бүлэг байгуулагша — ябуулдаг хэмжээ ябуулгануунд тухайгаа хөөрэжэ үгэбэ. Тэрэнэй зохёоһон «Зун-90» гэһэн программын удха бултанда ехэтэ һайшаагдаа һэн.

Слёдой түгэсхэлдэ дуунууд олоор зэдэлээ. Слёт дүүрэбэ. Гол шухала дүн гэхэдэ, коммунарска методико хэрэгтэй, туһатай гэжэ багша бүхэн ойлгоһон байна. Тэрэниие бүри һайн, удха түгэлдэр болгохо ёһотойбди гэжэ багша бүхэн тодорхойлоо.

«Иигэжэ уулзажа, булта хэлсэһэмнай ехэ һайн байна даа»,— гэлсэһээр багшанар тараа һэн.

Л. ХОМИНА,
8-дахи һургуулиин багша,
А. БУРУХАНОВА,
20-дохи һургуулиин классһаа гадуур хүдэлмэриие эмхидхэгшэ.

Статьягайнгаа гонорарые В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ хүүгэдэй совет жасын Буряадай отделенидэ оруулхыень авторнууд гуйна.

ХОЁР ҮДЭРЭЙ ТУРШАДА...

Һаяхан Улаан-Үдын Советскэ районой 12 һургуулиин түлөөлэгшэд М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекын конференц-зал соо сугларжа, декабристнуудай буһалгаанай болоһоор 165 жэлэй ойдо зорюулһан уран зохёолой викторина үнгэргэбэ.

2-дохи һургуулиин һурагшад өөһэдынгөө номер харуулжа, тус харалгые нээгээ һэн. Муравьев, Одоевский, Рылеев, Бестужев гэгшэд боложо наадаһан 10-дахи классай һурагшад — Е. Торлопов, С. Добудоглы А. Люболинский, А. Чукреев гэгшэдые тэмдэглэлтэй. Мүн энэ һургуулиин 11-дэхи классай һурагша Д. Алексеевэй зохёоһон «Реквием» гэжэ шүлэгые 9-дэхи классай һурагша А. Герштейн уран гоёор уншаа.

Удаань викторинада хабаадаһан бэшэ һургуулинууд өөһэдынгөө бэлдэһэн литературна композицинуудые харуулаа юм. Уран гоёор шүлэгүүдые уншаһан К. Степанов (33-дахи һургуули), О. Зайцева (8-дахи һургуули) гэгшэд олоной магтаал һайшаалда хүртөө.

Хоёрдохи үдэрынь энэ викторина 1-дэхи һургуулиин байшан соо секцинүүдтэ хубааржа, программаяа үргэлжэлүүлээ һэн. Уран зохёолой, уран зурагай, хизаар ороноо шэнжэлгын секцинүүдтэ һургуулинуудай түлөөлэгшэд хубааржа, ёһотойл мүрысөөн болоо. Удаань һургуулиин актова зал соо «Юун? Хэзээ? Хаана?» гэжэ конкурс үнгэргэгдөө. 33-дахи һургуулиин 11-дэхи классай һурагша Наташа Дмитриенко табигдаһан асуудалнуудта бүгэдэнһөө һайн, тодо харюунуудые үгэжэ шадаа. Тиитэжэ харагшадай һайшаалда хүртөөд, тусхай шан барюулагдаа.

Викторинын дүн согсолгын болоходо, 1-дэхи, 2-дохи, 3-дахи, 8-дахи һургуулинууд эгээл ехэ баллнуудые абаа гэжэ тодороо һэн. Эдэ һургуулинуудай түлөөлэгшэдһөө апрелиин 10-да болохо городой харалгада хабаадаха районой команда табигдаа. Эдэмнай хэд бэ гэбэл, Ида Хинхаева, Таня Вишнякова, Света Хамнуева, Оюуна Дымчикова, Вика Панкина гэгшэд болоно.

Түгэсхэлдэнь районой Пионернүүдэй ордонгой дуунай, хатарай бүлэгэйхид һайн концерт харуулаа.

Анна АНДРЕЕВА,
2-дохи һургуулиин 9-дэхи классай һурагша.

БЭЛЭДХЭЛ ҺАЙНТАЙ БАЙХА ХЭРЭГ

(ДОСААФ-ай областной эмхиин пленумһээ)

Республикын ДОСААФ-ай областной эмхиин ээлжээтэ — табадахи пленум боложо, «ДОСААФ-ай эхин эмхинүүдэй ажал ябуулгые хубилган шэнэдхэлгын гол шэглэлнүүд» гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Тус асуудалаар ДОСААФ-ай областной комитедэй түрүүлэгшэ А. И. Еремеев элидхэл хэбэ.

— Хэнэйтнайшье мэдэһээр, мүн орон доторнай совет общество шэнэлэн хубилгаха, саашадаа һайн һайхан ажабайдал, ажаһуудалтай болохын түлөө ехэ хөөрэлдөөн СССР-эй Арадай депутадуудай съезд, сессинүүд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, холын хараатай хэмжээ ябуулганууд хараалагдана гээшэ. Эхэ орон дотор бэелүүлэгдэжэ байгаа эдэ хэмжээ ябуулганууд манай оборонно бүлгэмэй хүдэлмэридэ хэр зэргэ бэелүүлэгдэжэ, юун хэгдэжэ эхилэнхэй хэб гээд хаража үзэхэ болонобди, — гэжэ элидхэлшэ хэлэнэ.

Сэхыень хэлэхэдэ, манай республикын эхин эмхинүүдтэ шухала энэ хэмжээ ябуулга аали нобшоор бэелүүлэгдэжэ байнхай. Мүнөө бидэнэр өөһэдөө өөһэдыгөө хангаха, бүхы хүдэлмэриеэ өөһэдөөл, дээрэһээ абтадаг захиралтагүйгөөр хэхэ болоходоо, түлюур түйган байдалда оронобди. Иимэ байдал, хуушэнайнгаа гуримтай хахасажа, бүлгэмэйнгөө үндэһэн һуури хубилгаха саг ерээ гээшэ. Тиигээгүй һаа, урагшаа алхажа шадахагүй хабди. Мүнөө республика дотор тоологдодог эхин эмхинүүд олошорхоһоо гадна, зарим районуудта үсөөрхэ тээшээ боложо байнхай. Эндэ Железнодорожно, Зэдын, Сэлэнгын, Тарбагатайн, Прибайкалиин, Ивалгын болон бусад районуудай хүтэлбэрилэгшэд гэм зэмэтэй. Эдэнэр харьяата колхоз, совхозуудай, предприятинуудай эхин эмхиин хүдэлмэрээр һонирхоногүй, туһаламжа үзүүлнэгүй гэжэ элидхэлшэ тон зүб шүүмжэлбэ.

Һүүлэй үедэ ДОСААФ-ай райкомууд спортивно-техническэ клубууд нэгэдэжэ, ажалшадай дунда ябуулдаг оборонно-ниитын хүдэлмэри суг хамтадаа, нэгэ хараа шэглэлтэйгээр ябуулха аргатай болоо һэн. Харин зарим районуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ шухала хэмжээ ябуулгаяа буруугаар ойлгожо, өөһэдөөл хүтэлбэрилжэ эхилэнхэй. Эндэ ДОСААФ-ай Сэлэнгын, Зэдын, Загарайн, Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Хурамхаанай, Хориин райкомуудай түрүүлэгшэнэрые дурдаха хэрэгтэй. Эдэнэр ДОСААФ-ай бүхы хүдэлмэреэ гансал хүдөө ажахыда жолоошод, трактористнуудые бэлдэхэ хэмжээ ябуулгаар хизаарлаад, эмхидхэлэй асуудалнуудта анхаралаа хандуулнагүй. Һүүлэй үедэ дурсагдагша райкомуудай түрүүлэгшэнэр уставай эрилтын ёһоор пленум, президиумэй зүблөөнүүдые үнгэргэхэ аад, тэрэнээшье хэхээ болёо. Эндэһээ уламжалан дурсагдагша районуудта ниитын эдэбхитэд, комиссиин гэшүүд, лекторнууд ДОСААФ-ай эмхидхэдэг хэмжээ ябуулганууудта хабаадуулагданагүй.

— Ажалшадые, илангаяа залуушуулые оборонно-ниитын хүдэлмэридэ хабаадуулжа байха гээшэ оборонно бүлгэмүүдэй патриотическа хэмжээ ябуулгануудай гол зүйлнүүдэй нэгэниинь болоно. Энэмнай юун бэ гэхэдэ, мүнөө үедэ СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые хороожо байһан сагта, бидэнэр сэрэгэй албанда мордохо хүбүүдээ һайнаар һургаха, хүмүүжүүлхэ уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ, сэрэгэй-патриотическа, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулха зорилготойбди. Октябрьска, Советскэ, Кабанскын, Хяагтын, Түнхэнэй районуудта энэ хүдэлмэри һайнаар табигданхай гэһэн мэдээсэл элидхэлшын хэлэхэдэ, урма баяр түрүүлнэ. Бусад районуудта энэ хүдэлмэри яагаад эмхидхэгдэнэ хаб. Үгэ хэлэгшэд энээндэ анхаралаа хандуулха бээзэ,— гэжэ ДОСААФ-ай Советскэ райкомой спортивно-техническэ клубые хүтэлбэрилэгшэ, дайнай, ажалай ветеран В. П. Ольховатский түрүүлэн үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ.

— Оборонно бүлгэмэй хүдэлмэри һайжаруулха, зорилгоор бүхэсоюзна, тэрэ тоодо манай республика дотор, тусхай һара соносхогдоо һэн. Һарын туршада сэрэгэй комиссариадай үүсхэлээр сэрэгшэдэй эхэнүүдэй следүүд республикын районуудта эдэбхитэйгээр үнгэрөө.

Энэ хэмжээ ябуулга саашадаа заншалта болохо зэргэтэй. Хоёрдохёорнь гэхэдэ, залуушуулай дунда сэрэгэй-прикладной зүйлнүүдээр мүрысөөнүүдые үсөөнөөр үнгэргэнэбди. Тиихэдэ үзэл сурталай хүдэлмэри һанаһанда хүрэмөөр ябуулагданагүй. Бидэнэрэй эмхидхэдэг, үнгэргэдэг хэмжээ ябуулганууд арми арад зон хоёрой дунда нягта холбоотойгоор үнгэргэгдэхэ ёһотой ха юм. Эдэ бүгэдэ дутуу дунда зүйлнүүдээ усадхажа, бэлэдхэл һайнтай хүбүүдээ сэрэгэй уялгата албанда эльгээел, гэжэ Буряадай АССР-эй сэрэгэй комиссариадай хүдэлмэрилэгшэ П. В. Шевченко, авиационно заводой эхин эмхиин түрүүлэгшэ В. И. Жилин, ДОСААФ-ай Захааминай райкомой түрүүлэгшэ Ш. Б. Бакшеев болон бусад пленумдэ хабаадагшадые уряалба.

Манай республикын районуудай спортивно-техническэ клубууд энэ талаар ямар амжалта туйлаа гээшэб? гэһэн асуудал гарана.

Республикын бүхы районуудта байгуулагдаһан эдэ клубуудай дундаһаа Сэлэнгын, Захааминай, Загарайн, Хойто-Байгалай болон Улаан-Үдэ хотын клубууд эрхим жэшээ харуулмаар бүхы хүдэлмэриеэ ябуулна, эмхидхэнэ. Бусад райкомуудай түрүүлэгшэнэр клубуудай хүдэлмэрээр һонирхоногүй, кружок, секцинүүдыешье эмхидхэхэ гэжэ оролдоногүй. Тэдэнэй дундаһаа Баунтын, Яруунын, Хэжэнгын, Прибайкалиин, Тарбагатайн райкомуудые нэрлэлтэй. Эдэнэрэй гэмээр үнгэрэгшэ жэлэй зун республикын нэгэдэхи спартакиадада үсөөн спортсмен хабаадалсаа һэн.

Үнгэрэгшэ жэлэй туршада республикын районуудта 305 мүрысөөн үнгэргэгдэжэ, тэрэндэ 15 мянганһаа дээшэ спортсменүүд хабаадаа. Энэмнай олон гү, али үсөөн гү? Үсөөн даа, үсөөн.

Сэрэгэй-прикладной, спортын хүдэлмэри һайнаар эмхидхэжэ шадаһан райкомууд, спортивно-техническэ клубууд

Спорт — Спорт — Спорт — Спорт

СУУТА СЭРЭГШЫН ДУРАСХААЛДА

Буряад ороной суута сэрэгшэ — Советскэ Союзай Герой, генерал-майор И. В. Балдыновай дурасхаалда зорюулагдажа, эдиршүүлэй дунда дүрэ буляалдаагын барилдаагаар бүхэсоюзна XIII мүрысөөн Улаан-Үдын профсоюзуудай Спортын байшан соо болобо. Агуу Илалтын 45 жэлэй ойн хүндэлэлдэ үнгэргэгдэһэн энэ заншалта мүрысөөндэ 30 гаран командын, тэрэ тоодо Ленинград, Тюмень, Красноярск, Дивногорск, Якутск, Южно-Сахалинск, Петропавловск-Камчатский, Биробиджан, Усть-Илимск, Шэтэ, Эрхүү болон бусад хотонуудай, Агын ба Усть-Ордын автономито округуудай командануудай 315 эдир барилдаашад хабаадаһан байгаа. МНР-эй залуушуулай суглуулагдамал командын, мүн Улаан-Баатар хотын Найрамдалай районой, Пионернүүдэй ордоной 43 эдир хүбүүд ерэжэ, мүрысөөе уласхоорондын шэнжэтэй болгоһон байха юм.

Зал соохи оршон байдал ургажа ябаһан залуу үетэниие патриот ёһоной мэдэрэлтэйгээр, гүнзэгы үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ арга олгоно. Энэ талаар мүрысөө эмхидхэгшэд горспорткомитет, Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитет, райвоенкомадууд ехэ юумэ хээ гэжэ тэмдэглэлтэй. Тэдэнэр тусхай шангуудые тогтооһон байгаа.

Эгээл хүнгэн шэгнүүртэ — 40 килограмм — Түнхэнһөө ерэһэн Аркадий Комиссаров Монголой командын гэшүүн Мүнхбат хоёр бар хүсэтэй. гоё һайхан арга дүрэтэй байжа, түгэсхэлэй уулзалгада гараба. Тэнсүү шанга тулалдаанда Мүнхбат 6:3 тоотойгоор илажа, түрүүшынхеэ заншалта нааданай чемпион болоо. Н. Бахабаев (Улаан-Үдэ), Б. Дашинимаев (Ага) гэгшэд ана-мана барилдажа, бар хүсөөрөө халта булюу байһан Николай шүүгээд, гурбадахи һуури эзэлбэ.

Удаадахи хоёр шэгнүүртэ Монголой командын түлөөлэгшэд Бямбажав, Оюунбэлиг гэгшэд эршэмтэйгээр барилдан, бүхы арга дүрзэ харуулжа, нүхэрэйнгөө амжалтые улам батадхаһан байха юм. Бямбажав Шэтэ хотын спортсмен Николай Шкедовые, харин Оюунбэлиг Баргажанай дунда һургуулиин һурагша Алексей Сабхаевые нюргалдуулан унагаатаа. Эдэ шэгнүүрнүүдтэ Монгол бүхэ Чулуунбаатар, Улаан-Үдэһөө Александр Харханов гэгшэд бронзо медальнуудаар шагнагдаа.

51 килограмм. Энэ шэгнүүртэ аяар 46 хүбүүд сугларһан байха юм. Дүхэригһөө дүхэригтэ һагшагда һагшагдаһаар Баргажанай районой Уланай дунда һургуулиин һурагша Баяр Эрхитуев хахад финалда Гантулагые (МНР) диилээд, түгэсхэлэй нааданда мүн лэ Монголой командын гэшүүн Энхтайвантай уулзахадаа, 9:8 тоотойгоор илажа, чемпионой солодо хүртөө. Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын чемпион, һаяхан РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ табадахи һууриде гараһан Сандак Цыденов (Ивалга) гурбадахи шанда хүртэхын түлөө Гантулагтай тулалдахадаа, 2:1 тоотойгоор шүүһэн байгаа.

Удаадахи шэгнүүртэ бүришье олон хүн хабаяа туршаба. Эндэ нютаг бүхэнһөө ерэһэн эдир хүбүүд өөһэдын онсо арга дүрэтэй байһанаа харуулаа. Улаан-Үдын 44-дэхи һургуулиин һурагша Баяр Балдуев Усть-Ордын автономито округой барилдаашан Александр Хамируевтай хабаяа туршаба. Нёдондо жэл манай заншалта мүрысөөндэ Саша илажа гараа һэн гэжэ уншагшадтаа һануулха ёһотойбди. Ушар иимэһээ барилдаанай хибэс дээрэ шанта тэмсэл болохо байха гэжэ сугларагшад хүлеэгээ һэн. Тэдэнэй хэнииньшье мүхөөгөө үгтэхэ хэбэргүй. Уулзалгын хоёрдохи минутада нэгэ баал абаһан Б. Балдуев илаһанда тоологдоо. ЛВРЗ-гэй спортклубай гэшүүн Виталий Воронов гурбадахи шатын дипломоор шагнагдаба.

60 килограмм. Эндэ эгээл олон, аяар 56 хүбүүд сугларжа, хабаяа туршахаһаа гадна, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлһэн байха юм. Манай республикын үнинэй бэрхэ барилдаашадай нэгэн Цыденжаб Гулгеновэй һоридог ЛВРЗ-гэй спортклубай түлөөлэгшэ — 6-дахи СПТУ-гай һурагша Саян Мункуев монгол бүхэ Мүнхбаяртай барилдахадаа, 4:0 тоотойгоор шүүжэ ябабашье, добтолгоёо бүри эршэдхэжэ, гурбадахи минутын түгэсэжэ байхэ үедэ дала мүрыень шоройдуулба.

Улаан-Баатарай Пионернүүдэй ордоной дэргэдэ һорилго хэдэг Үлзтогтох һабтархан аад, хүдэр шамбай бэетэй хүбүүн юм. Тэрэ уулзалга бүхэнөө эршэмтэйгээр үнгэргэжэ, бусадһаа яаха аргагүй булюу байһанаа харуулаа. Гадна тэрэ Монголой барилдаашад соохоо эрхим бэрхэ гэжэ тоологдон, тусхай шанда хүртэбэ. Түгэсхэлэй нааданда тэрэ Красноярскын бэлигтэй бэрхэ спортсмен Иван Бростые тогтоон торгонгүй шүүгээ.

70 килограмм. «Динамо» бүлгэмэй Буряадай республиканска совет һорилго хэжэ, СССР-эй спортын мастер болоод, Ленинградай П. Ф. Лесгафтын нэрэмжэтэ физкультурна институт дүүргэжэ, революциин үлгы хото шадархи Невская Дубровка һууринда тренерээр хүдэлдэг Буянта Дашибальжировай һурагша Виталий Степанов бэрхэ барилдаашан боложо ябаһанаа харуулба. Тэрэ бүхы уулзалгануудтаа илажа, сугларагшадай зүгһөө халуун альга ташалгаар угтагдаһан байха юм. Һүүлшын үдэр тэрэ Монголой барилдаашан Нямсүрэнтэй хабаяа туршаба. Түрүүшээр нэгэнииньшье мүхөөгөө үгтэнэгүй. Саашадаа монгол бүхэ хоёр балл абаадхёо. Тиихэдэ һанаагаа амаржа, агшан зуура һэримжэеэ алдахадань, Степанов ташаалдин хаяжа, 3 балл абаба. Тиигэжэ 4:3 тоотойгоор шүүбэ.

Бусад шэгнүүрнүүдтэ Сүхбат, Сумьяабазар, Намжилдорж, Буяндэлгэр (бултадаа МНР-һээ) шүүжэ, чемпионууд болоо. Эдэ шэгнүүрнүүдтэ Жаргал Элбенов (Хурамхаан), Сергей Лыков (Красноярск), Булат Гармаев (Закаменск), Валерий Авакумов (Красноярск), Михаил Гармаев (Хурамхаан), Пурэвочир, Лхагвасүрэн (хоюулаа МНР-һээ) гэгшэд шангай һууринуудые эзэлбэ. Сэхыень хэлэхэдэ, Монголой эдир барилдаашад бусадһаа һаһаар ахa байһан дээрэһээ иимэ амжалта туйлаба гэжэ республикымнай тренернүүд, мэргэжэлтэд һанаагаа тэгшэлһэн байна. Теэд энэнь хайшаа юм? Тиигэхын орондо мүрысөөнэй дүнгүүдһээ зүб тобшолол хээ һаань дээрэ бэшэ гү?!

Монгол орондо дүрэ буляалдаагын барилдаанай үндэһэ һуури табиһан 20 гаран жэл соо ороной суглуулагдамал командын ахамад тренер байһан, Олимпиин наадануудта мүнгэн медаляар шагнагдагша, дэлхэйн чемпион Х. Баянмүнхые, Олимпиин наадануудта мүнгэн медальда хүртэгшэ, дэлхэйн хоёр дахин чемпион З. Ойдовые, Олимпиин наадануудта мүнгэн медаляар шагнагдагша, дэлхэйн чемпионадта гурбадахи һуури эзэлэгшэ Ж. Мүнхбатые, Олимпиин наадануудта бронзо медальда хүртэгшэ, дэлхэйн чемпион. Тбилисидэхи болон Софидахи уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ илагша Д. Сэрээтэрые һурган һориһон, Монголой габьяата тренер Очирын Цэрэндагватай уулзахадамнай, иигэжэ хөөрэбэ:

— Танай республикада үнгэргэгдэдэг заншалта мүрысөөндэ нёдондо хабаадаа һэмди. Эдир хүбүүдинай иимэ мүрысөөндэ хабаадахадаа, барилдаанай хэдэн һургуулиин түлөөлэгшэдтэй уулзажа, ехэ һургаал абадаг, мэргэжэл шадабаряа эрид дээшэлүүлдэг юм. Мүнөө заншалта наадан һайнаар эмхидхэгдээ. Хүбүүднай урагшатай һайнаар мүрысэбэ...

Физкультура ба спортын талаар городской комитедэй Хүндэлэлэй грамотанууд, үнэтэ бэлэгүүд илагшадта барюулагдаһан байгаа. Онсо шалгарагшадта тусхай бэлэгүүд олтогдобо. Тиигэжэ Саян Мункуев — эрхим һайн арга дүрэтэй, Баяр Балдуев илалта туйлаха ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй байһанайнгаа түлөө тусхай шангуудта хүртэһэн байха юм.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

Сэнхир экран

ПЯТНИЦА, 30

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30 — «120 минута». 9.35—Мультфильм. 9.55—«Победитель» — уран һайханай фильм. 11.20 — «16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 12.00 — «Аяншалагшадай клуб». 13.30 — Время. 14.00 — «Виват, Россия!». 14.40 — Ленинградай Гүрэнэй М. Горькиин нэрэмжэтэ драмын академическэ Ехэ театрай «История лошади» — гэһэн фильм-зүжэг. 16.45 — «16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». гэһэн программада хүгжэмтэ хэбсэргэлтэ. 19.25 — Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 19.30 — Время. 20.00 — Россидахи революциин асуудалнуудаар В. И. Ленинэй зохёолнууд тухай. 20.20 — Мультфильм. 20.30 — Гитараар наадаха. 20.40 — «Квадратура круга» гэһэн дамжуулгые В. Познер хүтэлхэ. 22.00 — Время. 22.30 — Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.40 — «Хараа бодол». 00.10 — Хүгжэмтэ дамжуулга. 00.35 — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 10.00 — Үглөөнэй гимнастика. 10.15, 12.45 — Англи хэлэн. 11.00 — «Бидэнтэй хамта бидэнэр шэнгеэр, бидэнэрһээ үлүүгээр хэ». 11.30 — «Два капитана» — 6 серитэй уран һайханай фильм. 5-дахи сери. 13.15 — «Левша» — уран һайханай фильм. 14.40 — Уран зураашa К. Васильев тухай. 15.10 — «Принц и нищий» — уран һайханай фильм. УЛААН-ҮДЭ. 17.25— Мультфильмнүүд. 18.05 — Буряад хэлэнэй хэшээл. 18.40 — Буряад ороной һонинууд. 19.40 — Баримтата фильм. 20.10 — Буряадай Композиторнуудай холбооной 50 жэлдэ. Хүгжэмшэдэй уулзалга. МОСКВА. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». 21.15 — Информационно мэдээсэл. 22.00 — Фольклорно ансамблиин концерт. 22.15 — «Бултанай эрхилхэ спорт». 22.30 — Хоккей. НХЛ-гай чемпионат. «Нью Джерси Дэвилс» — Вашингтон кэпиталз»

Кино, театрнуудта

Театр оперы и балета
Шедевры классической хореографии — в 12.

Русский театр драмы
Сестрица Аленушка и братец Иванушка — в 12, Лолита — в 19-30.

Бурятская филармония
ДК ЛВРЗ. Гастроли в СССР. Концерт певца Бориса Рубашкина из Австрии — в 19-30.

«Дружба»
Чучело (2 серии)— в 10, Криминальный квартет, Рок и Фортуна—в 12-20, 18-20 Встреча (2 серии)—в 15-30, 21-10.

«Родина»
Приключения Квентина Дорварда, стрелка королевской гвардии — в 10, 16, Бейбарс (2 серии)— в 12-30, 18, 21.

«Прогресс»
Красный зал — Криминальный квартет, Рок и Фортуна — в 10, 13-20, 16-30, 19-40. Зеленый зал — Данди по прозвищу Крокодил — в 10, 14-20, 18-30, Крокодил Данди-II— в 12-10, 16-20, 20-30.

«Эрдэм»
Мультфильмы — в 9-40, 11-10, 12-50, 14-40, Операция «Ы» и другие приключения Шурика — в 16-20, Люби и верь (2 серии)— в 18-10, 20-40.

«Октябрь»
Полет Навигатора — в 9-40, 11-20, Налево от лифта, Кинг-сайз — в 13, 16-20, 19-40.

«Восток»
Смех и горе у Бела моря — в 15-30, Стеклянный лабиринт — в 17. 19, 21.

«Байкал»
Доктор Айболит — в 16-30, Это безумный, безумный, безумный, безумный мир (2 серии)— в 18, 20-30.

НАШ АДРЕС:
670000, УЛАН-УДЭ
ул. Каландаришвили, 23.

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды—2-60-91, 2-56-23; промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63; информации—2-34-05; переводов—2-54-93; писем и селькоров—2-67-81; корректорская—2-33-63; выпускающие—2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-99, г. Закаменск—31-61, п. Кырен—91-9-79. п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия—2-33-77, вахта—2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана в республиканской типографии Госкомиздата Бурятской АССР. ... ректор 2-40-45. Н-03395. № 74.